Fiati 20 Kuruştur.

MUHİT

Resimli Aylık Aile
VE
Mektep Mecmuası

Sene: 5

Mayıs 933
No. 55

İNKILÂP EDEBİYATI

YAŞAR NABİ

Edebiyat her inkılâpta büyük roller oynamıştır. Mahsulleri siyasîler ve askerler tarafından biçilen inkilâpların tohumlarını daima edebiyatçılar atmışlardır. Bu tohumların filizlenmesi ve boy atması için, bazan, aradan asırların geçmesi icap etmiştir.

Hazırlığı önceden esaslı surette yapılmamış seyrek inkılâplardan biri de Türk İnkılâbıdır. Şahsında eşsiz bir zekâ, sonsuz bir enerji ve büyük bir inandırma kuvvetini toplayan Gazi'nin eseri olan bu inkılâbın bir eşini biz ancak din tarihinin kaydettiği en büyük bir iki peygamberin eserinde buluyoruz. Yalnız şu farkla ki, Gazi, eserini yaratırken, onlar gibi, hurafelere ve cahil halkın taassup hislerine dayanarak değil, bilâkis o hisleri kökünden koparıp atarak, çalışmıştır.

Kendisine düşen İnkılâbı hazırlama vazifesini vaktinde yapmamış olan Türk edebiyatçıları memlekete karşı borçlarını hiç olmazsa şimdi ödemeye çalışmalıdırlar. Türk edebiyatçılarına bugün düşen vazife yapılacak olan değil, yapılmış olan İnkılâpları halka anlatmak, aşılamak ve sevdirmektir.

Uzun işgal ve harp yıllarını pek az ara ile takip eden buhran yıllarının halkı kendi başının derdine düşürerek onda memleket sevgisi ve kitle heyecanlarının yerini hodbin duygulara bırakmasının önüne geçmek, onu daima uyanık bulundurmak, yürüyen inkılâp -kervanının değil - treninin sesini ona ulaştırmak gibi ulvî bir ülkü uğrunda Türk yazıcısı, Türk san'atkârı, kendi şahsî vaziyetlerinden, kendi zevklerinden biraz fedakârlık yaparak sesini kitleye işittirecek kadar yükseltirse ancak o zaman inkılâp hamuruna biraz alın teri katmış olmakla öğünebilir.

Bazı düşünürlerimiz inkılâp Edebiyatı derken yalnız İstiklâl harbi zamanlarına ait kahramanlıkları canlandıracak destanları kastediyorlar. Şüphesiz ki millî kurtuluş tarihimizin halkın dimağında yaşatılması lâzımdır; fakat, bana kalırsa, İnkılap edebiyatı tarihe karışmış olması lâzım gelen millî kinleri alevliyecek bir edebiyattan ziyade, kurtuluş harbini takip eden yıllarda, bütün dünyayı o büyük zaferden çok fazla hayrete düşürmüş olan eşsiz İnkılâbımızı eski devirlerin yanlış ve zararlı düşünüş ve yaşayış tarzlariyle kıyas ederek kalka anlatan bir edebiyat olmalıdır.

İnkılâp edebiyatı Osmanlı İmparatorluğunun mahiyetini ortaya koyarak bugünkü Cumhuriyetimizle aralarındaki dağlar gibi farkları anlatmalıdır.

Bu edebiyat için mevzu dar değildir. Yıllarca ve on yıllarca adapte için Batının kötü macera eserlerini aratmayacak kadar geniştir.

Ve bu edebiyatın, edebiyatçıya kazandıracağı mükâfat, halkın ve İnkılâp gençliğinin heyecanı olacaktır.

Edebiyat, biraz da heyecan demek değil midir?

Bütün bir memleket gençliğinin sevgisini kazanmak, bütün bir memleket halkının sesine ses verdiğini görmek, alâkaya karşı her meslek adamından fazla hassas olan edebiyatçı için ne bulunmaz bir nimettir.

Gözlerimizi, numune aramak için garbın edebiyat âlemine çevirdiğimiz zaman memleketimizi ve memleketimizin vaziyetiyle ihtiyaçlarını daima göz önünde tutmalıyız. Yüzlerce ve binlerce popüler muharriri olan bir garp

BAHARI GETİREN

Geçen yıl yazı benden çalarak gitti biri,
Uzun bir kış geçirdim, uzun bir kış çocuğum.
Geçen yıl yazı benden çalarak gitti biri,
Ve bu yıl bahar geldi seninle yavrucuğum.

Sensin ciğerlerime dolan şu bahar yeli,
Her ağacın dalında sensin tomurcuklanan.
Sensin ciğerlerime dolan şu bahar yeli,
Ve senin gözlerindir, kızım, güneşte yanan.

Uyanıyor uykuya dalmış bütün hislerim,
Yeniden doğmuş gibi hayata bakıyorum.
Uyanıyor uykuya dalmış bütün hislerim,
İçinde yoksun diye mazimi yakıyorum.

YAŞAR NABİ

milletinin kendi arasında yetiştirdiği ve ancak bir kaç yüz kişilik bir elit zümresine hitap eden san'atkârları bizim için örnek olamazlar. Memleketimizin halka inen ve halka onun anlıyabileceği bir dille, güzel duygular ve fikirler aşılayan yazıcılara ihtiyacı vardır. Paul Valéry'yi, M. Proust'u taklit edenler,onlara gelinceye kadar Fransız edebiyatının geçirmiş olduğu istihaleleri ve yetiştirmiş olduğu muazzam halkçı muharrirleri ve şairleri düşünmelidirler. Bu neviden yazıcıların asırlarca devam eden ve gitgide tekâmül gösteren çalışmaları ve gayretleri neticesidir ki Fransız edebiyatı bir Valery'yi, bir Proust'u hazmedebilecek bir seviyeye erişmiştir. Bu muharrirleri bugün için tercüme etmiye bile imkân yokken onların halis san'at, saf şiir nazariyelerini bizde de tatbika kalkışanlar beyhude bir gayret sarfetmekten ve diğer sahalarda yapabilecekleri daha faydalı işleri de yapmamış kalmaktan başka bir fayda temin edemezler. Garp lisanlarından birini bilenler, Proust'un kötü bir taklitçisini okuyacak yerde onun kendisini okumayı tercih edeceklerdir, bilmeyenler ise esasen o edebiyatı hazmedemiyeceklerdir.

Yalnız halka inmek formülünü yalnış manada anlamayalım. İşçi ve esnaf tabakalarının konuşma dilleriyle yazılmış bazı bayağılıkları halk edebiyatı sayanlara rastıyoruz. En basit okuyucunun bile bir güzellik ölçüsü vardır, kötü ve bayağı dille yazılmış eserleri en basit işçiler bile okumaya tahammül edemezler. Halka inmek demek, ahenk kaidelerini hiçe saymak, ağza geldiği gibi yazmak değildir; istihfaf etmiyelim, bu çok daha güç bir iştir.

Bizim büyük halk kitlelerine eserlerini okutacak kuvvetli ediplere ihtiyacımız vardır. Bizim gözümüz Gide'lerde ve Mallarmé'lerde değil, Hugu'larda, Zola'larda olmalıdır. Çünkü bu ikinciler ancak birincilerin sayesinde yetişebilmişlerdir.

Hava şehitlerinin aziz ruhuna

Kuş gibi gövdenizle ufukları deldiniz.
Siz istiklal uğrunda göklere yükseldiniz.
Titretirken gökleri çelikten kanadınız.
Tarihlere yıldızla nakşolundu adınız.
Esaret zincirini parçalayıp kırdınız.
Türkün istiklalini dünyaya haykırdınız.
Şerefli bayrağımız bir kefen oldu size
Sığındık eğilerek o kutsi gölgenize...

İçimize sızdıkça her dakika yaranız
Dudaklarda geziyor, en büyük hatıranız
Hizmetinizden kalmadı, semalarda karatu
Elbette dardır size bu karanlık yer altı.
Ey ulu milletimin en aziz şehitleri
Mukaddes varlıklara layık görmeyiz yeri.
Ruhlarınız karıştı, gökteki meleklere
Biz gömdük hepinizi göğsümüzde bir yere

Emin Halil

Bugün « edebiyatımız nasıl olmalıdır?. » fikri bütün zihinleri işgal ediyor. Halkevlerinin çalışması bu eski meseleyi yeniden alevledi. Bence bugünkü edebiyatımız sıhhatli, gürbüz, öğreterek yükseltici olmalı ve ifade vasıtası olarak ta herkesin kolaylıkla anlayabileceği, kabil olduğu kadar temizlenmiş bir dil kullanmalıdır.

KÖY HEKİMİ

Katharine Taylor'dan

Nakleden: *SENİHA SAMİ*

(Geçen nüshadan devam)

Kocası, gözünü çocuğun yüzünden çevirmeden:–Teşekkür ederim, doktor, dedi

Doktor Watt otomobiline bindi, Hiram'ın çiftliğine gitti.

O gece pek fena geçti. Bir kadın ilk çocuğunu dünyaya getirdi. Ihtiyar bir adam, etrafını bürüyen gölgeler bütün bildiği âlemi kapattıkça ölümden korkuyordu. Doktor Watt ancak bir kaç saat uyku uyuyabildi ve sabah yine çalışmak üzere yetaktan kalktı. Sabah kahvaltısında düşünüyordu: Jim vakit bulursa Babcok ile birlikte yemek yerlerken ne konuştuklarını elbette anlatırdı. Bir akşam, Jim'in Viyana'dan yazdığı mektupları çekmeceden çıkarıp okumak lâzımdı. Çoktan okumamıştı.

Sonra işler başladı. Her zamanki müşterileri evine doldular. Bazı yeni müşteriler de geldi. Hattâ ayağı yaralı bir kedi bile getirildi. Bir hastasından da ücret makamında toplu iğne kabul ederken Jim'i düşündü: Bu hali görse – bir az müstehziyane – gülerdi.

Öğle yemeğinden sonra bir aralık boş kalmıştı. Jim'in Viyana'dan yazdığı mektupları çıkardı. Bütün emellerini, gayelerini temsil eden sözleri derin bir tahassürle okudu. Öyle dalmıştı ki büyük, zarif bir otomobil kapısının önünde durunca güçlükle kendine gelebildi.

Otomobilden Miss Cynthia indi. Doktor hemen ceketini fırçaladı, pek de temizleyemedi. Gömleğinin de kirli olduğunun farkına vardı.

Hizmetçi kadın kapıyı açarak sert bir sesle haber verdi: – Misafir geldi, dedi ve Miss Cynthia'yı içeri aldı.

Genç kız iki beyaz elini uzatarak yanına geldi.

— İsterseniz salonda oturalım.

Genç kız başını salladı. Gözyaşlarını güç zapt edebildiğini görünce doktor fena halde şaşırdı. Cynthia yorgun bir sesle:

— Ben bu odayı seviyorum, dedi.

Doktor: – O halde burada oturalım,

"Gözlerinin önünde bir sis peyda oldu. Söze başlarken bir gözyaşı yanağından aşağı yuvarlandı.

diyerek yazı masasının yanındaki iskemleyi gösterdi. Tam pencereden gelen ışığın karşısına tesadüf ettiğinden orada oturan hastaların yüzünden çok şeyler anlayabilirdi. Modern hekimlerin tatbik ettikleri kan tahlili filan gibi yeni usulleri öğrenememişti.

Cynthia bir derin göğüs geçirdi:

— O güzel çiçeklere ne kadar memnun olduğumu tarif edemem, dedi.

Doktor, onun hakikaten çok güzel, çok kibar tavırlı bir kız olduğunu düşünüyordu: — Memnun olursunuz ümidile aldım, dedi. Ben eve avdet ederken çiçekleri alınca ne kadar şaşıracağınızı düşünerek seviniyordum.

Kız titrek bir sesle: — Siz çok lutufkârsınız, dedi ve ağlamaya başladı.

Doktor Watt eğildi, elini tuttu ve sordu: — Yavrucuğum, ne oldu?

Bekledi. Gözyaşları hiç dinmeyecek gibiydi. Cynthia nihayet şu sözleri söyleyebildi: — Ben Jim ile evlenmeyeceğim! Mümkün değil!

Doktorun yüzü değişti. Bu pek büyük bir darbe idi. O kızı herkesten ziyade beğeniyordu. Jime'e ondan başka kimse lâyık olamıyacağına kani idi.

Mırıldandı: Mümkün değilse ne çare?

Cynthia gözlerini sildi. fakat yaşlar birikiyor ve uzun kirpiklerinin ucundan damlayordu.

— Durun, a'nla'ya'yım, dedi.

— Bekleyorum.

Cynthia nihayet anlatmaya başladı: — En mühim olan şeylerden hiç haberi yok.

Doktor Watt kalın kaşlarını çattı. Bir türlü anlayamıyordu.

Cynthia devam etti: — Yani sizde olan şeylerden hiç biri onda yok.

— Bende olan şeyler mi? Etrafına bakındı. Mahremane bir tavırla dedi ki: — Bende ne varmış? Hiç bilmeyorum.

— Bilemezsiniz;çünkü kendinizi hiç düşünmeyorsunuz. Anlamıyor musunuz? O, hisssiz ve zalimdir.

— Jim mi?

— Evet.

İhtiyar hekim, bir az sert bir tavırla cevap verdi: — Hayır anlayamıyorum. Sonra, Jim'in hatırı için işi düzeltmek üzere ne mümkünse yapmaya karar verdi:

— Jim sizin gibi bir insana muhtaçtır. Pek küçük yaşında anadan ve babadan yetim kaldı. Ben elimden geldiği kadar baktım; fakat bir kadın şefkatından mahrum kaldı. Hem ben daima yanında bulunamazdım. Ziyaretlerim filân vardı.

Cynthia bir az asabiyetle cevap verdi: — Sizin yanınızda büyüdüğü için bütün noksanlarını yerine getirmek fırsatına malik oldu.

— Mesleğinde büyük bir muvaffakıyet gösterdi.

— Öyle mi zannediyorsunuz?

— Öyledir.

— Ben benu kabul edemem.

Doktor tekrar kaşını çattı. Genç kızın noktai nazarına aklı ermeyordu. Jim'in en yüksek mertebelere varacağını anlatmaya çalıştı, kandıramadı.

Cynthia mektupları gördü ve yazıyı tanıdı:- Bunları okuyor muydunuz? diye sordu.

— Evet... Vakit geçirmek için...

— Sizi ziyaret etmeye gelir mi?

— Ara sıra gelir.

— Ne kadar sık geldiğini doğruca söyleyebilirmisiniz?

— İki üç ayda bir gelir. Tabii, pek meşguldür.

Cynthia sesini çıkarmadı. Gözünde sert bir bakış vardı.

Doktor Watt eğildi, iki eli dizinde, dirsekleri dışarda: - Hep büyük adamlar arasında bulunuyor, dedi. Geçen gün Babcok ile birlikte yemek yedi.

— Siz büyük adamsınız. Kimse isminizi işitmese, ömrünüz oldukça burada kalsanız yine büyüksünüz.

Doktor Watt güldü. Fakat musahabe uzadıkça genç kızı kandırmak mümkün olmadığını anladı. Her ne sebeptense Jim'in muvaffakıyetsizliğine hükmetmişti. Jim'in terekki etmekte olduğunu, şimdiden tamılmış olduğunu bir türlü kabul ettiremedi.

Saat çalınca Cynthia muayenehanede bir saat kalmış olduğunu anladı. Ayağa kalktı. Doktor da kalktı, Cynthia elini omuzuna dayayınca eğildi, genç kızın lâcivert gözlerinin içine baktı.

Cynthia dedi ki: - Keşki sizin gibiler için bir mıkyas olsaydı! Öyle bir mıkyas ki icraatınız ve muvaffakıyetleriniz ölçülebilsin! Fakat bu dünyada en çok iş görenler isimleri hiç işitilmeyenlerdir, Katı yürekli insanlar da çok, pek çok yükselirler!

Misafiri gittikten sonra Doktor Watt onun oturmuş olduğu iskemleye bakakaldı. Zavallı Jim! Kız fevkalâde güzel idi, fakat pek de garip fikirleri vardı. Bir gün şehre gidip Jim ile görüşmek icap ediyordu.

*
* *

Ancak cuma günü şehre gidebildi. O da Jim tarafından çağrıldığı için. Rebecca'nın hastalığı pek ehemmiyetsiz iken vahim bir şekil almıştı. Halbuki hayatla olan alâkasının tedricen sönmesinden başka bir sebep görülemiyordu.

Jim koğuşun dışarısındaki dehlizde dayısını karşıladı. Hali pek yorgundu. Pek müteessir olduğunu Doktor watt derhal anladı.

— Kadına ne olduğunu bir türlü anlayamadım, dedi. Bir şey yapılmazsa ölecek. Bu kadar basit bir yak'ayı başaramamak pek gülünç olacak.

Doktor watt: - Bir kerre onunla konuşayım, dedi.

Jim: - Beis yoksa ben de geleyim, dedi.

— Elbette.

Doktor watt koğuşa girdi, Jim de onu takip etti. Rebecca'nın baş ucuna oturdu. Jim yatağın ayak ucunda durdu. Paravana yakındı: can çekişme azabını ve ölüm dehşetini koğuştakilerden gizlemek için kullanılan paravana.

Doktor watt: - Nasılsın bakalım? dedi.

Genç kadın gözünü açtı, biraz sonra tekrar kapadı.

Doktor watt devam etti: - Sizin taraflar pek şenlendi. Balıçedeki leylaklar açmış.

Rebecca tekrar gözünü açtı ve bu defa biraz daha uzun müddet açık tuttu.

Doktor watt devam etti. Yurdundan, bütün bildiklerinden bahsetti, hastalık ıztıraplarile sönen bütün hatıraları canlandırdı.

Sözü kestiği zaman hasta bir sual fısıldadı: - Küçük nasıl?

Doktor watt yüksek sesle cevap verdi: - Çocuğun ağlayor, Rebecca, seni isteyor, dedi ve ayağa kalktı.

Yeğenile birlikte dehlize çıktığı zaman dedi ki:- Zannıma göre hastanız tehlikeyi atlattı. Kurtulacaktır.

*
* *

Bir hafta sonra Jim dayısını Eyalet Etıbba Cem'iyetinin ziyafetine davet etti. Doktor watt hem şaşırdı; hem de çok memnun oldu:

— Çok teşekkür ederim, dedi. Elbette gelirim, yani Mary vaktında kurtulursa...

Jim gülümsedi, fakat yanlış yoldan gitmekte taannüt edenlerle istihza eder gibi değil,bilakis muhabbetli bir tebessümle: - Mutlaka gelmelisiniz, dedi. Sebebi var.

Maamafi ziyafet akşamı Doktor watt geç kaldı. Çünkü çocuk geç gelmişti. Kendisi de pek yorgundu. Şehre geldiği zaman hâlâ kolları ağrıyordu, dizlerinde kesiklik vardı.

Salonlara doğru yavaşça yürüdü. Yemeklerin enfes olacağını biliyordu. Belki bir iki türlü yemek kısmet olacaktı. Sabahtan beri ağzına bir şey koymaya vakit bulmamıştı.

Yemeğin henuz başlamadığını ve davetlilerin güya birini bekleyorlarmış gibi durduklarını görünce şaşırdı. İçeri girince meşhur doktorlar birer birer kendi-

sini selâmladılar ve pek çeğu: – Şerefyap oldum, Doktor watt, diyerek elini sıktılar.

Nihayet sofradaki yerini buldu, baş tarafta idi. Sağ tarafındaki adama: – Acaba bir yanlışlık var mı? diye sordu, sonra da yerine oturdu.

Yabancı:–Zannetmem, dedi ve gülümsedi. Yemeğe başladılar.

Doktor watt öyle bir iştiha ile yemek yiyordu ki sağ tarafındaki adama sebebini anlatmaya mecburiyet hissetti: – Sabahtan beri ağzıma bir şey koymaya vakit bulamadım. Bazı ağır hastalarım vardıda.

Adam kendisine pek dikkatle baktığından kendini takdime mecburiyet hissetti: – İsmim watt'tır. Köy hekimiyim. Kiminle müşerref oluyorum?

— Babcok.

Doktor watt gözünü kırpıtı. Birden bire Jim ayağa kalktı. Dayısı titremeye brşladı. Alnından soğuk terler damlayordu. Rebecca'yı nasıl kurtardığını, gûya büyük bir hazâkat eseriymiş gibi hikâye ediyordu. Vakıa söyledikleri doğru idi; fakat mes'ele, ruhiyat değil, aklı selimden ibaretti.

Bir başkası ayağa kalktı. Doktor watt'ın köydeki çalışmasını anlattı.

Ziyafet onun şerefine verilmişti. Eli öyle titreyordu ki çatalı brakmaya mecbur oldu.

Masanın etrafındakiler tepinerek, el çırparak ismini çağırıyorlardı:

— Watt! Watt!

Ayağa kalktı. Gözlerinin önünde bir sis peyda oldu. Söze başlarken bir göz yaşı yanağından aşağı yuvarlandı.

— Efendiler, bu derece müteessir olduğumdan dolayı affınızı istirham ederim. Böyle bir vaz'iyette hiç bir zaman bulunmamıştım. Ben mesleğimde ileri gidemediğimi muterifim. İnsan hayatta bir muvaffakıyet göstermezse böyle bir vaz'iyetten dolayı tabiidir ki pek fazla müteessir olur, çünkü... Bilmem ki nasıl anlatayım?... Rebecca mes'elesine gelince, Efendiler, emrazı akliye hakkında hiç bir vukufum yoktur, çünkü fenn'n terekkıyatını takip etmeğe meşguliyetim mani oldu. Ancak aklı selime tebaan hareket ettim. Fakat burada bulunmak, sizlerin arasında mütevazı bir adama bir yer ayrıldığını bilmek... Bir müddet durdu:–Benim için öyle bir şeydir ki hiç bir zaman unutmam ve bunun hatırası bana ömrümün sonuna kadar hastalarıma bakmak için kuvvet verecektir...

Oturdu. Gözlerini silmeye mecbur oldu.

Doktor Babcok ona dedi ki: – Keşki benim bir hastamı gelip görseniz. Onun halinden bir şey anlayamadım. Siz anlarsınız.

Doktar Babcok konuşmakta devam etti ve reyini sordu. Başkaları da hitap ettiler. Açlığını unutmuştu. Gülümseyordu. Pek az söz söylediği halde pek heyecanlı idi.

Bir kaç defa düşündü: – Ben ruya mı görüyorum? Bir kerre de bu sözleri fısıldadı.

Saat on birde köyüne avdet etmek üzre yola çıktı. Hâlâ başı dönüyordu.

Cynthia'nın evinin önünden geçerken bir ışık gördü. Orada oturan Cynthia'nın kendisi ise onunla hasbıhal etmek arzusunu hissetti.

Hakikaten Cynthia imiş. Kapıyı kendi açtı.

Doktor itizar etti: – Miss Cynthia, bu saatte ziyaret kabul eder misiniz? Bu akşam olanları size anlatmak isteyordum. İnanır mısınız? Jim benim şerefime bir ziyafet verdi. En meşhur hekimleri davet etmiş. Nutuklar söylediler...

Genç kız büyük bir hararetle: – Çok iyi etmiş! dedi.

— Söyledikleri sözlerin hiç biri doğru değildi, fakat ben bunu ömrüm oldukça unutmıyacağım. Ben bunu yüreğimde saklayacağım :. Jim'in Viyana mektuplarını çekmecemde sakladığım gibi...Hakkımda nasıl sitayişlerde bulunduklarını size anlatamam. Sofranın başına oturttular. Babcok sağ tarafımda idi. Evet, Meşhur Babcok. On türlü yemek vardı.

Cynthia sordu: – Bunu Jim mi tertip etmiş?

Doktor watt derin bir nefes çekerek başile tasdik etti:

— İşin tuhafı şu ki, dedi,ziyafetin benim şerefime olduğunu bilmeden evvel yorgunluktan ölüyordum. Halbuki şimdi hiç yorgunluk duymayorum. Daha tuhaf bir şey var. Bir hastam var. Karşı tepede oturuyor. Ta dağ başında. Ondan ümidi kesmiştim. Fakat şimdi kurtarabileceğimi hissediyorum... Fakat sizin yatma zamanınız gelmiştir.

Cynthia ihtiyar adamın elini okşadı: – Ben sizin bir harika olduğunuzu söylemedim mi?

— Ben mi?

Genç kız gülümsedi ve tekrar etti: – Evet siz, bir hârikasınız. Jim'e söyleyiniz ki evvelki kararımdan vaz geçtim. Sizinle akraba olmak isterim. Hem kendisine deyiniz ki bu gün hissettim ki o da bir gün hayatta muvaffak olacak, dayısına lâyık bir halef olacak.

(*Devamı 48 inci sahifede*)

TÜRKÇEDE NİSBET ANLATAN ŞEKİLLER (1)

AHMET CEVAT

Yazı dilimizde, hususiyle kültür yazılarında çok ehemmiyetli bir yer tutan farisî nisbet şekli « Yayı - nisbet » lisan inkılâbımızla meşgul olanların en çok düşündüğü, hallini hemen hemen imkânsız gördüğü bir mesele oldu. Bu meselenin halline bir yardım olmak üzere türkçenin nisbet ifade eden şekillerini toplu olarak göstermenin ve bunlardan her birinin Osmanlıcada farisî kaidelerile yapılmış nisbet sıfatlarından ne gibilerinin yerini tutabileceğini işaret etmenin faydalı olacağını düşündük.

Türkçede nisbet anlatan sıfatlar, zarflar ve edatlı mütemmimler pek çoktur. Biz burada en çok yayı-nisbetli farsça sıfatlara muadil olanları mütalea ediyoruz. Bu şekiller şunlardır :

(1) - li :

Bu şekille menşe nisbeti ifade edilir. Çoktan beri edebî eserlerde kullanılarak farisî şeklin bırakılmasına hizmet etmiştir. Şimdi artık kimsenin *İstanbulî, Giridî, Konyevî* dediği yoktur; herkes türkçe *İstanbullu, Giritli, Konyalı* şeklini kullanıyor. Bu şekil menşe nisbetinden ayrılmaksızın sıfatlarda da kullanılır :

« *Avrupaî* bir kıyafet » yerine « *Bir Avrupalı kıyafeti* » veya « *Avrupalı bir kıyafet* » gibi. Fakat bu şekille başka neticeler de ifade edilebilir. Örnekler :

Yerli haberler = Havadisi mahalliye,
Yerli mallar = Emtiai dahiliye,
Ateşli silâhlar = Eslihai nariye,
Sedalı harfler = Hurufu savtiye,
Sınayışlı isbat = Tecribî isbat, v. s.

Hattâ « tin = ruh » olduğuna göre ruhiyat veya psikoloji yerine türkçe *tinbilik* diye kabul edilmiş olsa « tecribî ruhiyat » gibi bir ıstılah takımını «*sınayışlı tinbilik*» takımı ile türkleştirebiliriz. Bunun gibi « tatbikî, mukayesevî » gibi sıfatlar da, kökleri türkçeleştirilmek şartile, bu şekille ifade olunabilir : (Şimdiden şöyle denilmektedir : Mukayeseli sarf, tatbikatlı hadise.)

Hesapta « âşarî » diye ifade ettiğimiz sayıları türkçe « *onarlı* » sıfatiyle çok daha iyi anlatabiliriz. Bu şekille biz, bütün Avrupa dillerinin yalnız lâtince *seragésimal* tabiriyle ifade ettikleri sayıları da anlatabiliyoruz : *altmışarlı*. Her hangi bir sayı sistemi de icat olunsa bizim bu şeklimizle ifade olunabilir. Bu şekille biz, kesir nisbeti ifadesinde, bütün Avrupa dillerinden üstün olduğumuzu isbat etmiş oluyoruz. (Nitekim Osmanlıcada da Arap veya Fars şekilleriyle *seragésimal* i anlatamazdık.)

Bu şekille farisinin daha bir kaç şekildeki nisbet sıfatlarını türkçeleştirebiliyoruz :

Ahenkli : ahenktar yerine,
Ateşli : ateşin yerine,
Bilgili : danişment yerine,
Hünerli : hünerver yerine,
Kederli, gamlı : kedernâk, gamnâk yerine v. s.

(2) - ce :

Millet adlarının sonuna getirilen bu lâhika ile o milletlerin dilleri ve o dillerin eserleri ifade olunur Eskiden ise bu mevkide - *î* şekli daha çok kullanılırdı :

Arabî, farisî, türkî yerine *arapça, farsça türkçe* –

Arabide, türkide, fariside, yerine *arapçada, türkçede, farsçada;*

Kamusu arabî, bir kasidei farisî yerine *arapça kamus farsça bir kaside* v. s.

Aynı şekilde tarz nisbeti de ifade olunur, ve Farsçanın - *î* şeklindeki sıfatlarına ihtiyaç kalmaz :

Şeytanî (zekâ) = *şeytanca* (zekâ), *askerî* (bir tavırla) = askerce, recülî = erkekçe, nisvî = kadınca v. s.

(1) Türk Dili Tetkik Cemiyeti Gramer Kolu tarafından çıkarılan « Türçede kelime teşkili » anketine zeyl olarak neşredilmiştir.

Farisinin - *ane* şeklindeki sıfat ve zarfları da - *ce* (- cesine) şekliyle türkçeleştirilir :

Kahramanane = *kahramanca*, *akilane* = *akıllıca* ;

Amirane = *emirderce* (*sine*); v. s.

(3) - lik :

Bu şekil türkçenin en verimli nisbet şeklidir.

Yazlık (elbise), *satılık* (ev), *gömleklik* (bez), *bayramlık* (hediye), *kışlık* (erzak), *küfelik* (sarhoş), *salonluk* (ayna), *gelinlik* (tuvalet), *gecelik* (kıyafet), *gündüzlük* (işler) v. s.

Ölçü ve fiat nisbeti de bu şekille anlatılır. Halbuki fransızca, ingilizce gibi büyük Garp dilleri bu şekildeki sıfatlardan mahrumdur.

Örnekler : beş *kilometrelik* yol, *birlik* şişe, *yüz kuruşluk* yağ... v. s.

Bu nisbet isimlerinden ad olarak kullanılanlar çoktur :

Her sene *yazlığa* çıkmak, zahireden *yemeklik* ayırmak, çocuklara *bayramlık* almak, ailenin *kışlığını* hazırlamak, hamala *hamallığını* vermek; *binlik*, *yüzlük* v. s.

Bu nisbet isimlerinin bazılarını farisî – *î* şeklinde yabancı sözlerle ifade ederdik :

Sayfî, şitaî, yevmî, neharî, leylî, v. s.

Bunların bir de - *ye* şekli vardır :

Sayfiye, hamaliye, hattâ, « otlakiye » v. s.

Bunlara artık ihtiyaç kalmamaktadır.

Umumiyetle - *î* şeklindeki yabancı « ismi mensupların » köklerine türkçe karşılık bulunduğu takdirde kendilerini – *lik* şekliyle türkçeleştirmek mümkündür. Meselâ «fiil» in karşılığı *sav* olarak kabul edilecek olursa (savlık) sıfatı (filî) nin türkçesi olur. Bunun gibi :

Bilik (= ilim) den biliklik = ilmî v. s. olur.

Görülüyor ki türkçede nisbet şekli bulmada hiç bir güçlük yoktur, iş ancak ve ancak ıstılahın kökü için türkçe karşılık bulmadadır. Bu hususta türkçe almancadan bile geri kalmamaktadır : Bilindiği gibi, almanca dahi, lâtince köklerden kullandığı nisbet sıfatlarında lâtinceden - *ive* şeklini alarak kullanır (*active*, *nominative* v s.).

(4) - imsi :

Benzerlik, yakınlık anlatan bu şekli ile - *î* şeklinde bazı yabancı isimleri türkçeleştirebiliyoruz :

Şiphibeşerî (*anthropoïde*) yerine *adamımsı*

Şiphikürevî (*sphéroïde*) yerine *toparlağımsı*,

İsmiye (*Les nominaux*) yrine *isimsiler*, gibi.

Dil encümeni nebat ailelerini bu lâhika ile teşkil ediyordu :

Verdiye (*Rosacées*) yerine *gülümsüler*, gibi.

(5) - kil :

Örnek :

İçkil = derunî, batınî.

Bu şekilde nisbet isimlerimiz pek az ise de bazı cihet isimlerine teşmili mümkündür.

Teşmiline örnekler :

Üstkül = fevkanî, *altkul* = tahtanî, *kuzeykil* = şimalî v. s

- *cil* şekli de nisbet ifade eder : *ölümcül* (mühlik, *mortel*) gibi.

(6) - ir, - iç :

Örnek : önüç, önür = progressif

Teşmiline örnek :

Artıç = regressif

(7) Tahsis ve izafet takımiyle :

Tahsis ve izafet takımlarıyle nisbet ifade etmek dilimizin kullandığı geniş kaidelerden biridir. Örnekler :

Tarihin devreleri = edvarı - tarihiye,

Milletin ilerlemesi = millî terakki,

Kara askeri = asakiri berriye,

Deniz askeri = asakiri bahriye v. s. v. s.

Onaltıncı Asırda Yaşamış Bir Türk Müverrihi ve Süveyş Kanalı

REŞAT EKREM

On beşinci asırdaki büyük deniz keşfiyatı ile, Avrupayı Çine, Hindistana ve Hindişarki adalarına bağlayan ticaret yolları değişmişti.

Tunus Türkü

Asırlardan beri, büyük şark devletleri arasında iktisadi bir hakimiyet için ebedi bir mücadele sebebi olan ipek yolu ve baharat yolu ve Akdeniz, Kristof Kolombun Amerikayı bulmasından ve Majellânın devri âleminden, Bartelmi Diyazın Ümit burnunu dolaşmasından sonra körlenmiş, ehemmiyetlerini kaybetmişlerdi. Akdenizin tüccar milletleri, Marsilya tüccarları, Venediklîler, Cenevizliler ve Pizahlar yerlerini Holandalı ve Portekizli tüccarlarla İngilizlere bırakmışlardı.

Onaltıncı asır Türklerin muhteşem destanları ile açılmıştı. Hindistanda Babür Han İmparatorluğu kurulurken, Garp Türk dünyasında, Viyana üzerine yürüyen Türk ordusu Fransa Kralı Birinci Fransuvayı Madrit esaretinden kurtarıyordu. Dalmaçyadan başlayarak, Mora, Adalar denizi, Anadolu, Surye, Filistin, Mısır, Trablus Garp, Tunus ve Cezayire kadar inkitasız bir sahil silsilesine sahip olan Türk İmparatorluğu, Şarki Akdenizi bir iç deniz haline getirmişti. Bu askeri ve siyasi hakimiyetin yanında, âlimlerile ve san atkârlarile, dünyanın en kuvvetli içtimai bünyesi, Çin setlerinden Viyana surlarına, Sarı Irmak vadisinden orta Tuna yalılarına uzanan Türk dünyası idi. Fakat, bu ittişam ve kudretin muhafazası için, beynelmilel iktisadi münasebetlere ehemmiyet vermek, dünya ticaret yollarının getirdiği menfaatlardan istifade etmek, bu beynelmilel ticaretin bırakacağı muazzam servetten, siyasi ve askeri haşmetimizle mütenasip olan hissemizi almak ve aramak lâzımdı.

Ümit Burnu yolunun keşfedilmesi ipek ve baharat yollarını ve Akdenizi körletmişti. Portekiz donanmasının himayesi altında işleyen Portekiz ticaret filosu, Hint ve Hindi şarki adalarının bütün servetini garbi Avrupa limanlarına akıtıyordu.

Baharat yolunun Türk ve Arap müslüman gemicilerini himaye eden Kızıl deniz ve Hint denizi Türk filosu, Portekiz donanmasına nispetle çok küçük idi. Hint denizinde Portekiz ve İngiliz tüccarlarına rekabet etmek ve ticaret filomuzu himaye etmek için, İstanbul ve Cezayir tersanelerinde yapılan harp ve tüccar gemilerimizin Kızıldeniz tarikile Hint denizine geçirilmesi lâzımdı. On altıncı asırda, İstanbul ve Cezayir tersanelerinde inşa edilen kuvvetli Türk donanmasile boy ölçüşebilecek hiç bir Avrupa devleti yoktu. Değil on altıncı asırda, bir buçuk asır sonra da, Akdenizin Türk gemicileri, Akdenizli Türk korsanları, dolaştıkları denizlerin yegâne hakimi idiler.

Türk idaresinde Rados

Şarkî Akdenizi Türkler bir iç deniz haline getirmişlerdi. Rados bu denizin en mühim noktalarından birisini teşkil ediyordu.

Büyük sanatkâr ve seyyah Evliya Çelebi, meselâ Mora sahilindeki Ayamavradan bahsederken bu Türk korsanlarının ne kadar canlı bir tablosunu çiziyor: «... Levendanları şebu-ruz davul ve zurna ile meyhanelerde işu-işret idüp bir sazu - söz ve hay-huyu-hengâmedir kim güya Cezayir vilâyetidir. Bir alay gaziyan - mücahidan firikteci yiğitleridir kim cümle sagir ve kebirlerinin evzau-atvarları ve cümle libasları Ceyayirli gibi başlarında kırmızı fes ve kırmızı göğüslükler ve bağır yelekleri ve harir kuşaklar ve bellerinde çatal bıçakları ve ellerinde balta ve nacakları ve beyaz dimiler giyüp baldırları çıplak gezüp ayaklarına siyalı filarlar ve arkalarında bürmüs ve günagün kaputlar ve kırmızı ihramlar ile reftar idüp işu-tarap ederler.. Amma gayet bahadır ve şeci ve yarar dilâverlerdir kim bunlar frengistanın gözlerine. diken olmuşlardır.. Herbar, gazileri firiktelere suvar olup frengistam vurup mali ganaimlerile mansur ve muzaffer Ayamavraya gelüp gaza mallarını bahşı - kalenderi idüp ta müflisi-mendelur olunca işü-işret idüp yine sefere giderler, kâru - kispleri budur». Lâkin Ümit Burnu yolu açılınca, frengistanın Avrupa limanları boşanmış, Avrupanın akdeniz sahilleri fakirleşmişti. Bu sefer, Türk korsanları, hiç tereddüt etmeden (Cebelüttarık) boğazından çıkmışlar, Atlas denizini haraca bağlamışlardı. «Üssülharekelerinden yüzlerce binlerce mil uzaklarda» dolaşmışlardı.

On yedinci asır başlarında Madrit sarayında bulunan bir İngiliz sefiri, (Bukingam) dükasına yazdığı bir mektupta: «Berberiye korsanlarının kuvvet ve cesareti gerek Akdenizde ve gerek dış denizde o dereceyi buldu ki İspanya sarayı-Kralisinde, bunların icraatına dair her gün vurut eden raporlar kadar me'yusiyeti ve sıkıntıyı mucip olan hiç bir şey mevcut değildir. Bunların bütün filosu her bir 200 ile 400 ton cesametinde kırk parça gemiden mürekkep olup kumandan gemilerinin cesameti 500 tonu mütecavizdir. Bu mühiş filo iki fırkaya ayrılmıştır.» diyor ve sonra Lizbon sahilleri açıklarında göründüklerinden, Malaga limanını yağmaettiklerinden, bir çok gemiyi bağlayıp götürdüklerinden, bu meyanda İngilterenin garp limanlarına mensup dört geminin zaptedildiğinden bahis ediyor. (1)

Onaltıncı asrın son senelerinde ise, 1585, Murat reis, Cibralte boğazından çıkmış ve bir sabah fecirle beraber Kanarya adaları kümesinden Lânzarot adası önünde görünmüş, şehri hücum ile zaptetmiş, valinin familyası da dahil olduğu halde üçyüz kadar esir almıştı. Sonra, vali ile bir mütareke aktetmiş, vali ile diğer ileri gelen kimselerin filoya gelerek akrabalarını para mukabilinde kurtarmalarına müsaade etmişti (2) Bugün hüzün ile hatırladığımız bir Cezayir korsan türküsü Murat reisin hayatını terennüm etmektedir. Bu korsan türküsünün son mısralarından anladığıma göre, denizler kahramanı Murat reis, gemileri Atlas denizi fırtınalarına tutulmak suretile mahv olmuş ve bir daha Cezayire dönememiştir:

Murat reisin gemileri seksen direkli
İçinde tayfalar ağalar arslan yürekli
Enginden bir kuş geldi kondu aman serene
Mısır hazinesi vereyim karayı görene.
Murat reisin gemileri çamdır dayanmaz
İçinde tayfalar ağalar uyur uyanmaz...

Onyedinci asırda ise, Cezayir korsanları, Löndi adasını zaptettiler. Holanda, Danimarka ve Norveç

17 nci asırda bir deniz cengi

Levendi – bahri

(1,2) Mecmuai seneviyei bahriye, Ali Şükrü, Dış denizde Türkler.

sahillerinde göründüler, İzlandayı vurdular, hemen bütün İngiltere sahillerinde dolaştılar, İrlanda limanlarından gemiler zaptettiler.1631 de Baltimoru yağma ettiler, asrın tam ortasında, 1663, Amerikanın Nivfavundlend sularında göründüler. (1)

Bu Türk gemicileri Hint denizine çıkarılmış olsa idi, buna asıl donanmamızdan ayrılan bir de filo refakat etse idi ve bunların himayesine de bir ticaret filomuz verilmiş olsaydı, Hint denizinde Türk bayrağından başka hiç bir Avrupa devletinin bayrağı görülemezdi. Büyük şark ticaretinin ikinci yoluna gelince, bu, ipek yoludur. Çinde, Pekinden başlayan bu yol, Seddi çinin arkasından ilerler, Sarı ırmak vadisinden Türk illerine girer, ilk uğradığı büyük kervan merkezi Hatandır. Buradan ikiye ayrılır, Türklerin hakim oldukları devirlerde, şimalden, Kâşgar, Semerkant, Buhara, şimali Aral üstünden, şimali Hazerden Kırıma iner. Bu takdirde en büyük transit menfaatını türkler alırlar. İran şark siyasetinde hakim olduğu zaman, ipek yolu, Hatandan sonra cenup istikametini takip eder: Belh, Nişabor ve Rey'den geçer, Şam veyahut Adana pazarlarında nihayet bulur. İpek yolunun geçtiği yerlerde teşekkül eden devletler arasında harpler vâki olduğu zaman, bu yol tamamen kapanır. İşte, ipek yolunun körlenmesinden büyük menfaatları olan Portekizliler ve İngilizler, onaltıncı asırda, bu yolun üzerinde bulunan Türk İmparatorluğu ile İran devleti arasında harpleri büyük bir ehemmiyet ile takip etmişlerdir. Türklerin faik kuvvetleri altında İranın ezilmesinden çok korkmuşlardır. Çünkü, türkler irana hakim olunca, ipek yolu üzerinde emniyet teessüs edecek ve yol açılacaktır. İşte bu noktai nazardan, İranı türkiyeye karşı kuvvetli bulundurmak için, portekizliler ve ingilizler, iranlılara, Hint denizi yolile, mütemadiyen para, silah, top ve barut vermişlerdir.

Onaltıncı asırda büyük bir Türk veziri, Sokullu Mehmet paşa, ipek yolunu açmak için İranın ezilmesine lüzum bırakmayacak yeni bir teşebbüse,Maverâünnehir Türk dünyasile temasa girişmiştir. Bu maksatla Don ve Volga ırmakları arasında bir kanal açtırmak istemiştir. Fakat, bu büyük vezirin bu can verici fikri, muasırları tarafından takdir edilememiş, ancak bir düşünce ve bir teşebbüs halinde kalmıştır.

Diğer taraftan, Sokullunun muasırı olan bir Türk âlimide, yukarıda ehemmiyetinden uzun uzadıya bahs ettiğim Hint denizi ticareti hakkında büyük Kanuninin müstereddi torunu Üçüncü Muradın nazarı dikkatını celbetmek için beyhude yere uğraşmıştır, Ümit Burnu yolunun avrupalılara temin ettiği muazzam serveti pek açık ve uyanık bir bakışla gören bu Türk âlimi, Emir Mehmet ibni Hasanüssuudi, Osmanlı İmparatorluğunun ve saray erkânının bu mühim, hayati mesele karşısında lâkayt durduklarını gördükçe yeis ve heyecanla çırpınıyordu. Kuvvetimiz, Türk kuvveti, Türk donanması, Türk gemicileri, Portekizlere ve İngilizlere Hint denizinde nefes aldırtmayacak bir kuvvet idi, Ticaret filomuz onlarla kıyas kabul etmeyecek kadar kuvvetli idi. Fakat bu kuvveti Hint denizine çıkarmak lâzımdı. Bunun için ufak bir gayret, Emir Mehmedin tabirile «Türk İmparatorunun sahip olduğu denizlerden bir katra dökerek» kızıldenizile Akdeniz arasında Süveyş kanalını açmak kâfi idi. Emir Mehmet ibni Hasanüssüudi, avrupalıların büyük deniz keşfiyatını yakından takip ediyordu.

Avrupada, onaltıncı asır için matbaa henüz çok yeni bir şeydi. Matbu kitaplar, yazmalar kadar nadir ve pahalı idi. Bizim memleketimizde henüz matbaa açılmamıştı. Emir Mehmet bütün bu müşkülat karşısında, deniz keşfiyatına ve Avrupalıların Hint yolunu ararken buldukları Amerika kıt'asına dair çıkan eserleri bulup okumağa muvaffak oluyordu. Avrupalıların bu denizcilik faaliyetinin, Türkiye İmparatorluğu için gittikçe bir hayati tehlike teşkil ettiğini görüyordu. Bütün faaliyetinin merkezini, şarkın zengin ticareti vücuda getirmekte idi. Biz, bu ticarete karşı lâkayt kalır isek, gün geçtikçe serveti artan avrupalılara karşı, evvela iktisadi sahada, sonra da siyasî sahada, hakimiyetimizi terk etmek mecburiyetinde kalacak idik. Emir Mehmet ibnü Hasanüssüudi, siyasî hakimiyetimizin ancak iktisadi bir tefevvuk sayesinde idame edilebileceğini İmparator ikinci Selim oğlu üçüncü Murada ve onun vezirlerine, devlet adamlarına anlatabilmek için, 991 hicri senesinde, Amerika kıt'asının keşfini haber veren bir eser kaleme alarak Üçüncü Murada takdim etti. Bu eser «Tarihül-hindül-garbi elmüsemma bihadisi-nev»ismini taşıyor. Müellif,tarihi-Hindi-garbinin ilk sahifelerinde, bu eserini niçin yazdığını gayet açık bir lisan ile bildiriyordu:

«Baisi tesvidi - sahaifi - evrak ve badii - tertibi-vazaifi - etbak budur ki rüzgârı zorkârın desti-kahrından eman ve pençei-pürşikencesinden hali bir zaman buldukça naktü-ömrü - sermayei - sühhatı metai-ulumu maarif ve fünunu - letaife harc idüp hazanei aklu havas ve düreyçei - zihni - hassasda nefaisi-cevahiri manı dere ederdim. Ve deresnayı in evkat inne fi halkissemavati velard ve ihtilafi - lleyli - vennehariyat nidası samalu-cana güzer ve sadayı-hoş-nevası dili-şeydaya eser idüp suru-ecramı-aliyat ve vücudu - tefasili - kâinata ayni - itibar ve çeşmi - teemüli - ihtibar ile nazar ederdim.

(*Devamı 16 ncı sahifede*)

(1) Mecmuai seneviyei bahriye, Ali Şükrü, Dış denizde Türkler.

Beynelmilel Kadınlar Konferansı

Bu konferansa Türk Kadın Birliği namına murahhas olarak iştirâk etmiş olan Seniha Sami hanımın konferans hakkındaki ihtisaslarını kaydediyoruz.

Beynelmilel kadınlar Alliance'ı tarafından Fransa'nın Provence eyaletinde bir konferans ve iki turne tertip edildi.

Alliance bundan kırk sene kadar evvel, kadınların siyasî, medenî ve ahlâkî müsavatını temin maksadile teessüs etmişti. Büyük Harpten sonra programına sulh meselesini de ilâve etti.

Alliance'ın merkezi Londradadır. Cenevrede bir şubesi var, hem de diğer beynelmilel kadınlar cemiyetlerinin iştirakile bir silahları bırakma komitası teşkil etti ve Milletler Cemiyetile temastadır. Alliance'ın 41 memlekette 50 den fazla yardımcı cemiyetleri vardır. Üç senede bir umumî kongre toplanır. İktisadî buhran dolayısile 1929 senesinden beri kongre toplanmadığı için bu defa bir tetkik konferansına lüzum hissedildi.

Konferans Marsilya'da 18 Marttan 22 Marta kadar devam etti. Hususî celseler Hotel Splendide'de oldu, Salle de la Mutualité denilen konferans salonunda dört umumî miting oldu. Halk bunları derin bir alâka ile takip etti, ve hatiplerî hararetle alkışladı. 26 millet temsil

Marsilyadan bir manzara

Konferansın toplandığı Splendid oteli

edilmişti. Biz de Türk Kadın Birliği tarafından iki kişi gittik. Australia ve Urugnay gibi uzak memleketler bile murahhas göndermişlerdi Millî kıyafetini giyinmiş olan Hint murahhası her kesin dikkatini celbediyordu.

Konferansın resmen açılmasından bir gün evvel, yani 17 Mart sabahı, konferans heyeti Marsilya'da Ticaret Odası tarafından Borsa Sarayında kabul edildi. Büyük salonun kubbesinin etrafında menkuş tablolar şehrin esatirî ve tarihî mazisini, ticarî ve sınaî faaliyetini tasvir etmektedir.

Pek bedii bir manzara arzeden eski liman sahilinde kâin Belediye Dairesinde aynı gün öğleden sonra Şehremini tarafından bir resmi kabul icra edildi. Muhtelif beş memleket namına nutuklar söylendi. Bu meyanda ben de Türk kadınlarının İslâmdan evvel ve sonraki vaz'iyetleri, tarihteki mevkileri ve Cümhuriyet devrindeki serî terakkilerden bahsettim. O sırada çok hoş bir sürpriz oldu. Marsilya'nın balıkçı, satıcı ve sair işçi kadınlar teşkilatından gönderilmiş bir heyet, eski millî kıyafetlerini giyinmiş ve kucaklarında çiçekler dolu olarak

içeri girdiler ve nutuk söyleyenlere birer demet hediye ettiler. Fakat içlerinden en ihtiyarı bu gibi merasimden artık usanmış gibi görünüyordu. Eski liman tarafındaki balkonda, ve fotoğrafçıların karşısında, kendisile görüştüğüm sırada gülümseyordu : « Bilseniz, dedi, bu balkonda, bu kıyafetle benim kaç yüz defa fotoğrafım çekildi ! »

Sulh lehinde olan son umumî miting de

(Hyères) de çiçek bahçelerinden biri

Fransız Kadın Birliğinin Gençler Grupu tarafından pek samimî bir nümayişe vesile oldu. Beyazlar giyinmiş mektepli kızlar sulh marşlarını söylediler. Darülfünunlulardan ve izcilerden iki erkek, bir de kız talebe sulh lehinde birer nutuk söylediler. Ve, genç kızlar temsil edilen 26 milletin bayraklarını, milletlerin temenni edilen dostluğu timsali olarak, ellerinde yükselttiler.

Konferansın neticesinde Alliance'ın programına evvelki gibi devam olunmasına, ve atideki temennilerin neşr ve tamim edilmesine karar verildi :

1 — Kadınların çalışarak maişetlerini temin etmelerine mümanaat edilmemesi; işsizlik meselesi hakkında ittihaz edilen tedbirlerde cinsin nazarı itibara alınmaması.

2 — Kadın ve iki cinsten çocukların ticaretinin önüne geçilmesi için buna sebebiyet veren bilumum müesseselerin kapatılması; her iki cinsten gençlerin fikrî ve ahlâkî seviyelerini yükseltmek, kendilerinde çalışma kabiliyet ve imkânını beslemek ve bu suretle kendi kendilerini korumaya alıştırmak için çalışılması.

3 — Silahları bırakma konferansında müsavata riayet edilmesi, milletlerin yeniden silâhlanmalarına sebep bırakmıyacak surette yardım ve terki teslihata ait tedbirlerin ittihazı; **Hususî silah fabrikalarının lağvı**, silâh ticaretinin beynelmilel kontrol altına alınması (yani silâh fabrikalarının devletler tarafından inhisara alınarak harpten menfaat bekliyen hususî ticaretlerin men edilmesi.)

*
* *

Konferans münasebetile Provence şehirlerinde iki turne tertip edilmişti. Birincisi konferanstan evvel oldu.Mükemmel bir Darülfünunu olan Montpellier, asarı atikasile meşhur Nimes,bir zaman Papalığın makarrı olan Avignon şehirleri ziyaret edildi.İkincisi konferanstan sonra. 23 Martan 27 Marta kadar devam etti. Marsilya'dan itibaren İtalya hududuna kadar olan sahil boyunda ve civarındaki şehirler ve köyler ziyaret edildi. Côte d'Azur adı verilen, ebedî baharı, çiçeklerinin letafet ve bolluğile meşhur olan o güzel diyarın zengin tarihî mazisinde Türk donanmasının şanlı bir mevkii vardır. Birinci François'yı ve Fransa'yı kurtarmak için o uzak sahillere şitap eden donanmamızın bütün merhalelerini takip edebildim. Marsilya'da Fransız donanmasına iltihak etti, Toulon limanı kendisine üssü bahrî olarak verildi, iki donanma müştereken Nice şehrini abluka ettiler. Fakat şimdi Fransız olan Nice şehri, sulh için çalışan kadınları istikbale hazırlamıyordu.

Toulon belediye tiyatrosunda toplanan umumî mitingde bir kaç söz söylemeye davet edildiğim zaman bu hatıraları da yadettim. Ertesi sabalı, askerî limanı dolaştığımız sırada benimle görüşen bir Toulon'lu hanım : Şehrimiz tarihinin pek az tanılmış bir safhasından bahsettiniz» dedi.

Hyères'de oranın kadın birliği azası bizi kucaklarında çiçeklerle karşıladılar. Artık çiçekler diyarına girmiştik. Her yerde, Provence veya Nice'in eski millî kıyafetlerini giyinmiş genç ve güzel kızlar bize çiçek demetleri hediye ediyorlardı, istirahat ettiğimiz otellerde, davet edildiğimiz ziyafetlerde, yine çiçekler, ve her tarafta çiçek bahçeleri.

(*Devamı 47 nci sahifede*)

BİR DERLEME DENEMESİ

= 1 =

REŞAT EKREM

Türk Kostüm ve Çamaşırları

Zengin Türk Dilinin unutulmuş güzel ve kuvvetli kelimelerini, ve yurdumuzun elân muhtelif köşelerinde konuşulup da yazı diline geçmiyen özlü kelime ve tabirlerini araştırmak ve onları topladıkatan sonra yeni lugat ansiklopedimizi yazmak için yapılan derleme faaliyetine, bütün muallim arkadaşlarım gibi, memur edildiğim gün, en büyük yardımı talebelerimden göreceğimi, en bulunmaz hazinem onlar olduğunu düşündüm. Bu işe, mevzuu benim tarafımdan verilen anketlerle başladım.

a) Bu anketlerin neticesinde pek güzel Türk kelimelerini, fişlere yazmak suretile makamı aidine verdim.

b) Bu anket neticesinde topladığım bütün kelimeleri de, Muhit te bir lûgatçe halinde neşrediyorum.

c) Bu anketlerin, evvela bazı yeni Türk kelimelerinin lûgatimize geçmesi hususunda, sonra bazı malûm kelimelerin de, memleketimizin muhtelif köşelerinde değişen telaffuz ve mana farklarını tesbit noktasından, ansiklopedik kıymeti itibarile nazarı dikkate çarpacağı kanaatindeyim.

d) Bu anketler Muhit de, mevzuların verim sırasile ve alfabe tertibile neşrolunacaktır.

e) Bu anketi açtığım ve kendilerinden büyük bir istekle faaliyet gördüğüm Kuleli lisesindeki aziz ve sevimli talebelerime, alenen teşekkürü bir borç bilirim.

Aba — Yünden yapılır, çobanlar kaput yerine giyerler (Erzincan); İhtiyarların giydiği uzun ve kalın bir hırka (Rize, Mapavri mıntakası); Zıpka (müra : Zıpka) nın üstüne giyilen ceket; kısa, hafif, yukarı yakası tamamen kavuşmaz, aşağıya doğru gittikçe genişler. Abanın düğmeleri yoktur; yakasını kavuşturmak icap edince ön ve alt ucunda iki kaytanı vardır, bunlar mukabil taraftan arkaya dolaştırılmak suretile orada bağlanarak Abanın önü kapanır (Ordu).

Abaniye — İhtiyarların şapkasız (eskiden fessiz), sarık gibi başlarına sardıkları kalın bir sargı (Rize).

Abara — Gümüş telli, ipekten bir kuşak (Meraş)

Ağlı — Zıpkanın bir nev'i, iki ağlı zıpka (Bu kelimeye müracaat ediniz) (Bartın).

Aldon — Genç kadın ve kızlar tarafından giyilen, alt tarafı kırmızı, üst tarafı beyaz olan uzun iç donu. Büyüklerin yanında buna teeddüben tenike denilir (Bozkır köyleri).

Arakcın — Takke (Sıvas köyleri); gelinlerin başlarına konulan altın ve elmaslar ile müzeyyen bir nevi taç (Sıvas).

Atkul — Genç kızların başlarına attıkları, etrafı uzun püsküllü büyükçe bir mendil (Rize, Mapavri mıntakası).

Ayak kılfı [Ayak kılıfı] — Yün çorap (Siirt).

Babıç (Babuç) — Terlik gibi olup ekseriya siyahı renkte ve burnunun üzerinde parlak bir meşin parçası bulunan ayakkabı ki kadınlar tarafından sokakta giyilir (Konya).

Bahnaka — Ortada bir beşibirlik, etrafta mercandan ve boncuklardan bir dizisi bulunan gerdanlık (Siirt).

Basık — Köselesi sağlam, topukları nalçalı, altı kabaralı, arkası terlik gibi çekilip basılabilen bir nevi ayakkabı (Karaköy).

Başmak — Ayakkabı (Kars).

Baştan geçirme — Muhtelif renkli çiçekli basmalardan yapılan entari (Cide).

Beyız — Don (Siirt).

Bervanık — Futa, önlük (Malatya).

Bindallı — Gelinlerin giydikleri, kıymetli kumaşlardan, ekseriya kadifeden yapılan ve üzerine sırma ile dallı ve çiçekli nakışlar işlenen uzun bir esvap (Bilecik köyleri).

Bısat — Elbise (Aydın).

Börk (Pörk) — Erkeklerin başlarına örttükleri beyaz işlemeli takke (Sıvas).

Börge — Kışın başı soğuktan korumak için başa geçirilen başlıktır; tepesinde sırma püskül vardır ve diğer kısımları da sırma işlemelidir (Sıvas).

Bürgü (Bürde) — Çarşaf (Kastamonu).

Bürmük — Çarşaf (Zara).

Bürük — Beyaz ve siyah satrançlı kumaştan çarşaf (Sıvas).

Cenik — Bir miktar altın sikkenin bir iki santim eninde uzun bir kumaş parçasına dikilerek, saçın alında nihayet bulduğu yerden itibaren alnı tezyin yerinde kullanılan ve uçları kulak hizasından

yanaklar üstüne sarkan bir zinet eşyası; bilhassa ihtiyarlar kullanır (Malatya).

Çağşır — (Konya telaffuzu: Çakşır; Siirt.. Çakçor; Şebin karahisar te. Çaşgur) arka tarafı geniş, bilhassa hacılar ve imamlar tarafından giyilen pantalon.

Çalık — Köylülerin kullandığı bir nevi Çember (Konya).

Çamurluk — Meşinden yahut yünden örülmüş dizden topuklara kadar devam eden bir nevi getr.(Rize, Mapavri).

Çapula — Uzun yüzlü, ökçeli ve ökçesiz olabilen, arkası icabında terlik gibi içine basılabilen bir nevi ayakkabı (Safranbolu, Rize, Gümüşhane, Turul ve Anadolunun geniş bir sahasında kullanılır).Çapurtmak – çamurda gezmek (Rize).

Çariyi — İpekten çarşaf (Siirt).

Çatkı — Genç kızların düğün günlerinde başlarına örttükleri, ince, pullu örtü (Bartın).

Çedik — Çocukların giydiği bir nevi pabuç (Zile)

Çekme — Hafif bir nevi çapula (Adapazarı) Çapulanın rugandan yapılanı (Bartın.)

Çember — Muhtelif renkte ve üzerinde bir takım çiçekler bulunan baş örtüsü (Konya) evli olmayan kızlar örter (Adapazarı, İncili.)

Çepken — Kısa, dar kollu, işlemeli ceket (Erzincan).

Çetik — İnce kıllardan örülmüştür, çok kar yağdığı zaman ayağın batmaması için ayakkabının altına geçirilir. (Gümüşane, Turul)

Çevre — Köşeleri işlemeli mendil (Erzincan).

Çit — Baş örtüsü (Gümüşhane); **Elçiti** mendil (Malaya)

Çiztik — Köylü delikanlıların giydiği ökçesiz yarım kundura (Erzincan)

Çorap — ala çorap = Bozkır havalisi köylü kadınlarının kendilerine ördükleri, renkli yün çoraplar (Bozkır köyleri). **Dizge çorap** = Uzun konçlu çorap (Zara) koncu sonunda çoraba merbut bir örgü bağıdır ki çorap dizlere bunun ile bağlanır (Eskişehir) ; renkli çiçekli yün çoraplar çok makbuldür (Sivas).

Çuha — Zıpka ile beraber ceket yerine giyilir (Rize).

Çulki — Uzun boğazlı çorap (Kars).

Dallama — Yelek (Zile)

Dambak — Uzun saçlı kadınların saçlarını arkada ördükten sonra başlarına taktıkları gümüş veya altın zinet eşyası (Siirt)

Dane — 9 – 15 yaşlarındaki işçi veya çiftçi kızlarının başlarına örttükleri kenarları işlemeli örtü – (Afyon)

"Vatan ve Namus,, tan

Kızıl günün renginden pembe yanaklar yanmış
Bu gün de önlerinde daha çok uzun yol var;
Ağır torba ipinden omuzlar parçalanmış.

Dağınık saçlı kızlar, ağlayan bir kaç anne
Hülyalı gözleriyle yollarda gürüyorlar:
Sıkılan yumrukları vura vura göğsüne.

Yanarken mor tepeler kızıl lâle renginde
Silahı omuzunda gördüler bir neferi;
Bitmez bir gün sonunda bir tepe eteğinde..

Karanlıklar içinde duyuldu top sesleri,
Demek ki geldikleri kızgın bir harbin yeri:
Burada ölecekler dönmiyecekler geri!..

Feyzi Kutlu

Daracan — Bir nevi yelek (Tekirdağı)

Deldak — İhtiyar kadınların kışın şalvar içine giydikleri pamuklu fistan (Eskişehir)

Delme — Memeleri muhafaza için suspansuvar yerine kullanılan iç yeleği (Konya); Yelek.

Dimi — Çift kat yünden örülmüş yün çorap (Sivas)

Dizleme — Uzun konçlu çorap (Bayburt)

Dizlik — Kısa ve dar bir nevi pantalon; paçaları diz kapağına yapışıktır; arkası bol ve sarkıktır, bunu saltanın altına Konya hovardaları giyerlerdi (Konya); uzun paçalı don (Erzincan, ve Bozkır köyleri); Don Kelimesi kullanılmakla beraber büyüklerin yanında teedüple dizlik denilir(Bozkır köyleri.)

Dizlik — Uzun boğazlı çorap (Gümüşhane) Trul); el ile örülür,ayak kısmı olmayan, yalnız baldırları örten çarap, tozluk (Elaziz)

Dögmeli (Düğmeli) — Bir nevi sırmalı gelin esvabı (Sivas)

Dögme — İpekten, üstü sırma ile çiçek işlemeli, düğün esvapları yapılan bir kumaş (Sivas)

Dört güllü — Patiskadan yapılan ve köşelerinde çiçekler işlenmiş olan dört köşeli mendiller. Gelin giderken bunlardan bir miktar yanlarına alırlar, önüne gelen davetlilere birer tane verirler (Nazilli).

Döşeme — Kadınların evlerinde dokudukları ve komşuya giderken birini bellerine sarıp diğerini başlarına attıkları mustatil şeklinde, çarşaf vazifesini gören bir nevi peştemal (Tokat)

Dulüm — Zülüf (Zazilli)

DÖNER NAMAZ

Büyük Üstadın Yeni, Enfes bir Hikâyesi

HALİT ZİYA UŞŞAKİ ZADE

Sabire kadın kendi isminden ziyade lakabile tanılırdı : Ona *Çöp çatan* derlerdi. Eğer bu bir kabahatse, onun bu lakapla anılmasına sebep yine kendisiydi. Sabire kadın bunu bildiğinden olacak, bazan kendisine bu unvanın verildiğini sezse bile aldırmaz, kızmak şöyle dursun, hattâ bundan bir böbürlenmek vesilesini çikardığını anlatan bir gülümsemeyle, sanki tekrar etsinler diye, bir az uzaklanırdı.

Hakikaten kabahat kendisinindi. Ne zaman marifet ve maharet doğuran zihninden, devam ettiği beş altı konağın artık çırak olacak Gülterlerine, Dilistanlarına, Pervinlerine, Peymanlarına, hattâ Cemalferlerine, Hoşkademlerine birer teehhül imkânı çıksa da evin hanımından hizmetçilerine kadar : — Eksik olma, Sabire kadın, yine bir ev yaptın!.. Diye teşekkür olunsa tam bir tevazula gözlerini indirir: — A yavrum, bundan bana ne?.. Çöp çatan çatmış; yoksa kulun elinden ne gelir?.. „ mukabelesile kurulan izdivaç binasının esrarını kendi marifet ve maharetinden daha yüksek bir kuvvete bırakarak şahsının ehemmiyetini silmeğe çalışırdı.

Halbuki esasen çöp çatan kendisinden başka kimse değildi. Bunu hanımlar da bilirler, kızlar da bilirlerdi. Onun için kendiliğinden tabiî bir anlaşma ile, onun tabiri yine ona iade edilmiş ve Sabire kadına çöp çatan denmiş idi.

O, şehrin bir konağından diğer konağına, Nişantaşından Fındıklıya, Beşiktaştan Yüksek kaldırıma, Orta köyden Cağaloğluna, nasıl, sanki farkında olmaksızın, içindeki eşya kendisince bilinmeyen bir bohça taşırcasına havadis getirip götürürse, bu teehhül işlerini de öylece, fark etmeksizin, şahsi bir tesiri yokmuşçasına, gönül saffetile, yürek hulusiyle yapıyor görünürdü.

Herkes bu oyuna kanardı, yahut kanmazdı; orasının ehemmiyeti yok. Sabire kadın konakların arasında mekik dokurken vazifelerinin her ikisini de ara bozanlık yahut ayartıcılık tarzında yapmazdı. Gelen giden havadis hep ufak tefek dedikodudan ibaret kalırdı ve bütün kendilerine koca bulunan kızlar, baştan savulmak için bahane aranan kartlaşmış, hizmetten ziyade somurtkanlık yapan mahlûklardan mürekkepti.

Hatta bunların Topkapıda yahut Kasımpaşada, artık zürriyet kabiliyetini kaybettikleri için çocuksuz ölümlerinden sonra yine efendilerine intikal eden evciklere gelin çıkmalarında, geriye kalanları taze bir şevka getirecek müfit bir tesir de olur, konağın hizmetine eskisinden fazla bir intizam gelirdi.

Sabire kadın, hanımını bir az gücendirmiş yahut kızdırmış olan kızlardan birini azarlamağa, yola getirmeğe memur edilse hemen onu bir kenara çeker ve nutkuna : — Yavrum, ablan daha geçen hafta gelin gitti, görmedinmi?... Diye başlar; pek arzu ve dikkatle husulüne çalışılmak lâzım gelen bu netice için : — Eh!.. Ne yaparsın? Bekliyen derviş çorbayı içmiş. Sen de ev bark sahibi olmak istersen dişini sıkarsın, efendilerinin rızasını kazanırsın... „ hükmünü verirdi.

Bazan kız, çatınmakta inad ederse birden hatırına her müşkülü hall edecek bir çare gelmişçesine ani bir hareketle elini kızın eline yapıştırır : — Gel, sana bir döner namaz kılayım. İçimden geldi. Doğrusu, hayır bundadır, yavrum... Derdi.

O zaman o önde, kız arkada, eli kızın elini bırakmıyarak, evin tenha bir odasına çekildikleri görülürdü. Bu gizli bir iş değildi, eğer ni-

yet sahibi itiraz etmezse herkes hazır bulunabilirdi. Yalnız hanımlar, kızları sıkmamak için onlara ait niyetlerde bulunmaktan çekinirlerdi. Bu çekiniş kendilerinin de Sabire kadının şu kerametine müracaat etmedikleri manasına haml olunmamalıdır. Döner namaz hanımlarca da pek makbul bir teffe'ül usuliydi. Ve onların da buna itikad ediyor görünmeleri, belki de hakikatte cidden itikat etmeleri Sabire kadının mevkiine kızların indinde bir hususî mümtaziyet vermişti. Onu sihir ve kerametle karışık bir kudrete malik diye kabul ederlerdi. Bunun içindir ki pek sık vuku bulan misaferetlerinde, onu ihata ettikleri i'zaz ve ikram asarına bir nevi korku da karışırdı.

Çöp çatanın konağa uğradığından haber alır almaz kızlar birer birer gelirler, onun elini öperler, pek yeniler eline kadar cesaret edemiyerek eteğine varırlardı.

Çocukluk hatıralarımın arasında kendimi arayorum, öyle buluyorum ki bu döner namaza tamamen inanmamakla beraber tamamen inanmayor da değildim. Galiba inanmamak için kendimde kâfi cesaret bulamıyordum. Ne olur ne olmaz ihtiyatile çöp çatanın kerametine karşı ihtiyat etmekte, o yaşımın fetanetile, daha bir makuliyet olacağına hükmetmiştim. Şimdi, o zamanın bu niyet merasimini düşünürken, itiraf ediyorum ki çöp çatan bu işi büyük bir tantana ile yapardı. Öyle bir tantana ki hazır bulunanların üzerinde mutlaka bir fazla tesir bırakırdı.

Evvelâ herkes aptest alacaktı, ona kıbleye doğru bir seccade serilecekti, o tekbir alıp namaza dururken asıl niyet sahibi ta arkasında ellerini kavuşturarak bekliyecekti. Diğer hazır bulunanlar da istedikleri yerde, fakat bir az geride durabilirlerdi. Mutlaka riayet edilecek olan şart bu müddet zarfında herkesin tamamiyle sakit kalmasiydi.

Çöp çatan böyle türlü ihtifallerle, rasimelerle namaza durunca kendi kendine okurdu. Ne okurdu ? Biz, evin çocukları, kaç kerre yalvardık; bunu söyletmek mümkün olmadı. Okurdu, okurdu, nihayet bir zaman gelirdi, bütün vücudu sakır sakır titrerdi, ve sanki görünmez eller onu iki omuzundan tutup birden bire, ânî bir rüzgâr hücumuna uğramış kâğıt fener gibi,döndürürdü.O zaman,semavî bir vekar ile, Sabire kadın niyet sahibine teveccüh eder, öpsün diye elini dudaklarına uzatarak : — Yavrum ! Allâhın izniyle niyetin olacak !.. derdi. Bazan da, niyet vucut bulmamak lâzım gelirse, çöp çatan sükûn ile iki tarafına selâm verir, niyet sahibine : — Yavrum, bu sefer niyet zuhur etmiyecek, galiba... Ben seninle sonra görüşürüm; derdi.

Böylece, niyeti zuhur edenlerden ziyade etmiyenler Sabire kadının hükmüne ram olmuş bulunurlardı. Acaba sonra görüşmek üzere emir alan kızlarla neler konuşurdu ? Onlara sevda ve izdivaç esrarına vusul için ne yolda tenbihat ve talimat verirdi ? Bunu o zaman düşünüp bulmak bence mümkün olmadı. Yalnız sonraları bir az anlamağa başlar gibi oldum.

Bir kerre ben de niyet tutarak çöp çatanın arkasında bekledim. On iki yaşımın niyetinde mısır püskülü kadar açık sarı saçlar vardı. Döner namaz bu sefer de dönmedi, ve asıl garibi, Sabire kadın niyetin boşa çıktığından beni haberdar ettikten sonra : — Ben seninle sonra görüşürüm; demedi.

Ne için acaba ?.. Onun fen kitabında bana verilebileceh tenbihat ve talimat mevcut olmamalıydı !

Sen

Esatir kırmış senin için heykellerini,
— Onların kıymetinden bir iz var her yerinde
Eritmiş bir mukaddes ateşi gözlerinde
Ve bir rüyadan yapmış şu penbe ellerini.

Kalbim hakikat buldu sende emellerini,
Sevincinin aksini çınlar duydum derinde.
Sendeki imanımı bulamazsın bir dinde;
Bin çiçek dolduramaz kalbimdeki yerini.

Hayalin gözlerimde penbe bir bulut gibi;
Güzelliğin kalbimde kırılmaz bir put gibi.
Sen benim kollarımın açıldığı ufuksun.

— Gel bir bahar neşesi gibi gözlerime gül,
Kollarıma, göğsüme, dudaklarıma dökül;
Kalbim aşkın ıstırap olduğunu unutsun.

Vahdet Gültekin

Kara Koyun Su İçmedi, Ağladı

Yaralı çoban ! Yaralı çoban !
Git yamaçlara, dağlara dayan !
Solgun ağzına al kavalını,
Esen rüzgâra yaz masalını !

Sana vermiyor anası onu.
Demiş : Alsınlar kara koyunu,
Üç gün üç gece susuz kosunlar;
Dördüncü gün su başına kadar
Getirsinler, dört ayağı bağlı,
Çoban da ele alsın kavalı;
Köpüklenince çağlıyan pınar
Açılsın bağlı duran ayaklar.
Ak sulara dil sürerken koyun
Kaval yanık bir şarkı okusun;
Dönerse, sudan geçerse eğer,
Kızım Güldalı çobanın olsun..

Bir sabah yedisinden yetmiş seksen yaşına
Kadar bütün köylüler geldi pınar başına.
Dizildi yol üstüne genç kızlar sıra sıra,
Koyun kuzu başı boş salverildi çayıra;
Yalnız kara koyundu bu sürüden ayrılan.
Suların karşısında yer aldı dertli çoban,
Köy ağası koyunu getirdi; coşkun pınar
Ak köpükler saçarken bağlarını açtılar.
Koyun bir kurşun gibi yetişti taş oluğa,
Kenarda bekleyenler geldi soluk soluğa,
Dört yandan haykırdılar : « Haydi, kavala davran !
Güldalı gitti elden, çoban, zavallı çoban ! »
Kapladı her tarafı ansızın bir zelzele,
Çoban kırık kavalı kederle aldı ele :
Bir yanık sesle dağlar uyanırken uykudan
Kara koyun başını kaldırdı serin sudan,
Yanan kavala doğru yaklıştı yavaş yavaş
Dumanlı gözlerinde iki büyük damla yaş...

Bahtiyar çoban ! Bahtiyar çoban !
Git yamaçlara, dağlara dayan !
Şen dudağına al kavalını,
Esen rüzgâra yaz masalını !.

Vasfi Mahir

KAYBOLAN SAADET

Olive Schreiner'den *Çeviren: M. Mubin*

Bütün gün, güneşin sahillerle oynaştığı yerde, Hayat oturmuş bekliyordu.

Bütün gün, serin rüzgârlar saçlarını okşuyor, genç kızın sonsuz bir hasretle dolu gözleri suların üzerinden uzaklara bakıyordu. Bekliyordu.. Bekliyordu. Lâkin ne beklediğini bilmiyordu.

Nihayet dalgaların sustuğu, sahillerin gölgeleştiği anda, beklemekten yorgun, başını dizlerine dayadı, uykuya daldı.

Sahiller tamamiyle morlaşmıştı. Akşamın sükûneti içinde kürek sesleri; uzaktan gelen ve gittikçe yaklaşan kürek sesleri işitildi. Uyuklayan kumların üzerinde ayak sesleri duyuldu. Hayat, çıplak omuzuna dokunan bir elin sıcak teması ile uyandı; vücudunu büyük bir ürperme aldı. Başını yavaşça kaldırdı; önünde, gözleri gizli bir alevle yanan Aşkı gördü. Hayatın kalbindeki acı birdenbire dindi. Kimi beklediğini anlamıştı.

Aşk, Hayatı ayağa kaldırdı, kolları ile onu sardı, uzun uzun öptü.

Ve bu temastan, son derece güzel ve nadir, güneşin zıyasından daha neşeli, bir hülyadan daha pembe bir şey doğdu : Saadet. O kadar yumuşak, o kadar munis idi ki...Saatlerce, durmadan koşar, oynar, şen kahkahalar atardı.

Aşk ve Hayat mesut idiler. Her ikisi, o sevimli mahlûka bakarak, içlerinden : « Bizimle ebediyyen kalacak. Ondan asla ayrılmayacağız» diyordu.

Bir zaman geldi – haftalardan sonra mıydı? Aylardan sonra mıydı ? Hayat ve Aşk için zaman mevcut değildir – Saadete bir durgunluk geldi. Yine kumların üzerinde koşup oynayor, yine eskisi gibi tatlı tatlı gülüyordu. Lâkin bazan küçük elleri yorgun ve neşesiz yanlarına sarkıyor, gözleri hüzünlü bakışlarla suların üzerinden uzaklara bakıyordu.

Hayat ve Aşkı endişe aldı. Kalplerinde büyüyen korkuyu birbirlerine söylemeğe cesaret edemiyorlardı. Kendilerini ayrı ayrı teselliye çalışıyorlar, « Bir şey değil, yavrumuz yarına kadar mutlaka iyileşir. Eskisi gibi yine güler, oynar » diyorlardı. Fakat yarın geldi; başka yarınlar da gelip geçti : Saadet iyileşmiyordu.

Hayat ve Aşk yola koyuldular. Saadet onları takip ediyordu. Fakat kahkahaları daha neşesiz, hareketleri daha ağırdı.

Bir gece, Hayat ve aşk uykuya yattılar; ve uyandıkları vakit, Saadet ortada yoktu. Yalnız yanlarında, çimenlerin üzerinde, munis ve mükedder gözlü ufak bir yabancı oturuyordu. Ruhlarının ıztırabından, onu görmediler. Birbirlerinden ayrılmışlar, ağlıyarak etrafı arayorlardı. « Saadet ! Nerdesin, Saadet? Seni bulamıyacak mıyız ? »

Mükedder gözlü mini mini yabancı onların ellerini tutarak birleştirdi. Hayat ve Aşk, onu ortalarına alarak, yola koyuldular. Hayat ne zaman ufak yabancıya baksa, derin ıztırabının izlerini onun gözlerinde buluyordu Aşk ne vakit « Yorgunum, artık fazla ilerleyemem . Ziyayı arkada bıraktık, önümüz hep karanlık » diye inlese, mini mini bir parmak uzak dağların yamaçlarındaki güneşi gösteriyordu. Ve bu güler dudaklı,mükedder gözlü yabancıya ısındılar.

Hayat ayaklarını keskin çakıllarda kestiği zaman, o hemen koşar, kanayan yerleri öperdi. Sonsuz çöllerde Aşk bitap yere serilince, o bir yerden su bulur,avuçlarında getirir, içirirdi. Karanlık, korkunç mağaralardan, buz tutmuş dik dağlardan, dipsiz uçurumların kenarından geçerken, mini mini yabancı onların ellerini alır, kalbinin üstüne koyarak ısıtır, onlara kuvvet ve cesaret verirdi.

Bazan, yolları güneşli ve çiçekli diyarlardan geçerken, ağaç kovuklarından bal toplar, meyvalar getirir, başlarına rengârenk ve nefis kokulu çiçeklerden çelenkler örerdi.

Böylece, kâh karanlık ve kurak eraziden,

kâh mavi göklü, güneşli memleketlerden geçerek – Hayat ve Aşk garip yerlerden geçer– ilerlediler. Ve aralarında daima teselli eden, sevindiren, dertleri ve acıları unutturan mini mini yabancı vardı.

Bazan, saadeti hatırlarlar ve birbirlerine alçak sesle: «Ah onu da bulabilsek» derlerdi.

Bir gün, Tefekkürün, çenesi avucunda ve dirseği dizinde duran o ihtiyar kadının oturduğu yere geldiler. Hayat ile aşk bir ağızdan haykırdılar:

«Sen ki her şeyi bilir ve anlarsın, söyle: Biz ilk tanıştığımız vakit, güzel ve nadir bir şey bizimdi. Bir hülyadan daha penbe, güneş ziyasından daha neş'eli idi. Ne günah işledik ki onu kaybettik? Onu bulmak için ne yapmalıyız? Nereye gitmeliyiz?»

İhtiyar cevap verdi : « O kaybettiğinize tekrar kavuşmak için yanınızdaki bu minimini-den vazgeçer misiniz?»

Hayat ve aşk ıztırapla haykırdılar: «Hayır»

Hayat: «Dikenler beni soktuğu vakit zehirlerini kim emecek? dedi. Başım ağrıdığı vakit, kimin elleri ağrımı dindirecek? Karanlık ve soğukta, donan kalbimi kim ısıtacak?»

Aşk: «Saadetsiz yaşayabilirim, dedi. Bunsuz yaşayamam. O bize lâzım».

İhtiyar Tefekkür dedi:

«Tecrübesiz ve kör gençler, yanınızda şimdi bulunan şu küçük yabancı ile kaybettiğiniz yavru bir ve aynı şeydir. Hayat ile Aşk ilk karşılaşınca, temaslarından göz yaşı bilmiyen, gölge yüzü görmeyen bir saadet doğar. Lâkin yollar daima düz ve kısa değildir; uzar ve sarplaşırlar: semalar kararır, geceler soğuk ve korkunç olur. Tırmanılacak dağlar, geçilecek çöller vardır. Ve işte o zaman, Saadet değişmeye başlar. Aşk ve Hayat bunun farkına varmazlar, varmak istemezler. Bu hakikate gözlerini yumarlar ve boş sözlerle kendilerini aldatmağa uğraşırlar. Sonra, bir gün birdenbire haykırırlar: «Kaybettik ! Onu kaybettik ! Yarap, nereye gitti?»

« Anlayamazlar ki Saadet değişmeden çöllerden, dağlardan geçemez; soğuğa, sıcağa dayanamaz. Anlayamazlar ki yanlarında yürüyen daha tecrübeli ve yaşlanmış olan eski Saadetleridir. Yanınızdaki bu ufak yabancının, buzlar arasında kalplerinizi ısıtan, en kızgın çöllerde sizi serinleten, bütün müşkülât ve acıları hafifleten bu ufak-yabancının ismi " İmtizaç'tır. O Aşkı Kâmil'dir. ,,

Iztırap şiirlerinden:

Garipseme

Ümidim kırıldı gücendim ona..
Yinemi unuttu, kıydı bu cana?
Demek ki her sözü bir yalan sözdü...

❖❖❖
❖❖❖

İçimi şüpheyle yaran yolları,
Ruhunu ruhumla saran yolları:
Gururum bağladı, gözlerim çözdü.

❖❖❖
❖❖❖

Acılar süslerken gönül tacımı,
Ak teller yoklayor siyah saçımı...
Hasreti sevdama türbemi nedir?

❖❖❖
❖❖❖

Dağların karını gün erittimi,
Yeşil kırlarında çiğdem bittimi,
O yerin akşamı penbemi nedir?.

İSMAİL SAFA

EDGAR A. POE

II.

MUZAFFER REŞİT

Edgar sevmeye kolayca müstait bir gençti ve Elimira isimli bir komşu kızına karşı büyük bir aşk hissetmeye başladı. Mistik ihtiraslarla sarhoş gibiydi. Bir yazısında «Genç bir şairin aşkı, diyor, hiç şüphesiz, bizim masum ve semavi şehvet hulyalarımızı en iyi tahakkuk ettirendir.»

Elmira «daima mahzun ve çekingen, söz söylemeye tenezzül ettiği zaman konuşması cidden hoşa giden bu güzel gencin» kendisine kur yapmasına müsaade etti.

Edgar mektebi 1825 Martında terketti. Bu sıralarda büyük bir mirasa konan Mister Allan şehir civarında çok güzel bir köşke yerleşti. Tabii bu zenginleşmeden Edgar da istifade etti. Artık o lüks içinde yaşayor ve şehrin kibar salonlarına devam ediyordu. Fakat Mister Allan onun böyle işsiz gezmesine taraftar değildi. 1826 da, Edgarı, yeni açılan Charlottes ville darülfünununa yazdırdı. John Allan kendi ismini taşıyan ve «oğlum» dediği delikanlının mevkiine lâyık bir tahsil yapmasını ve taşıdığı ismi şereflendirmesini istiyordu. Fakat bu adamı, manevî oğlunu, Richmond şehrinden uzaklaştırmaya mecbur eden başka sebepler yok muydu? Karısı veremden yatan – tuhaftır, Edgar Poe bütün hayatınca etrafını bu meş'um hastalıkla çevrili görmüştü – zengin tüccar bu hassas gencin mütecessis nazarlarından uzakta rahatça eğlenmek istemiş olabilirdi. Çok küçük yaşta inkişaf etmiş olan Edgar her şeyi anlayor, ve bu plâtonik delikanlı, zevki peşinde koşan kaba adama karşı gayz, ve onun yatakta kendi haline bıraktığı melek tabiatlı kadına karşı da sonsuz bir şefkat ve merhamet hissediyordu.

Her halde Mister Allan de aynı dam altında böyle etrafını tetkik etmekten haz duyan bir müdekkikin mevcudiyetini ancak büyük bir sabırsızlıkla karşılıyordu. Manevî evlâtlık ve babalık rabıtası yavaş yavaş ve hissedilmeden kıskançlık ve kin hislerine tahavvül ediyor, ve bu ihtiyarla gencin arasında sonsuz bir uçurum açılıyordu.

Edgar darülfununda latince ve fransızca derslerinde büyük muvaffakiyetler kazandı. Elmira'ya ihtiraslı mektuplar göndermekten de geri kalmayordu. Fakat günün birinde genç kızdan aldığı mektuplar birdenbire kesiliverdi. Muhaberenin farkına varan kızın babası, onu böyle hareketlerden şiddetle menetmişti. Elmira, vefa ve sadakat yeminlerini unutarak bir başkasiyle evlendi. Bu vefasızlık genç Edgar'ın kalbinde büyük bir yara açtı. Onun serserilik hevesleri, kumar ve içki iptilâsı bu tarihten sonra başladı.

Sıhhati normal olduğu zamanlarda daima mantıkî ve muvazeneli hareket eden Edgar Poe'nun, maneviyatı üzerinde fena tesirler husule getirerek asabını bozan hâdiseler karşısında daima, bu muvazeneyi kaybederek şuursuz hareketlere başladığı görülmüştür. Sinirlerinin bozukluğu onu içkiye sevk etmiştir. Yoksa hiç bir zaman içmekten lezzet duyduğu için içmemiştir. Betbaht Poe, bütün hayatı devamınca ıztıraplardan yakasını kurtaramamıştır. Ve bu ıztırapların acısını her unutmaya çalışışında, o, tiksinerek, kadehini, daima, acı bir ilâç gibi bir defada yuvarlıyarak içmiştir. Ekseriya bu bir tek kadeh onun işini bitirmiye kâfi gelirdi.

O sıralarda vaktini ve ıztırabını öldürmek için iskambil oyunlarına da rağbet gösteren Edgar, bu ilk krizini atlattıktan sonra bir daha hiç bir zaman kumar masasına oturmamıştır. Fakat bu krizi devamınca çok oynamış ve çok kaybetmiştir. Öyle ki genç adam iki bin beşyüz dolar borca girmiştir. Alacaklıların müracaatı üzerine koşup gelen Mister Allan manevî oğlunun ticari borçlarını ödemiş, fakat şeref borçlarını tanımak istememiştir.

Mr. Allan müsrif delikanlıyı Richmond'a getirdi. 1826 Noel haftasını orada geçiren Edgar, manevî babasının ve anasının çıkışmalarına, serzenişlerine, ve eski sevgilisi Elmira'nın gözleri önünden, kendisini tanımamazlıktan gelerek geçişine tahammül edemedi. Mr. Allan'in kendisine, ticarethanesinde bir iş vermek teklifini reddederek, on parasız olarak, 1827 iptidasında Richmond şehrini terketti. İki sene müddetle kimse kendisinden bir haber alamadı. Richmond'dan ayrılışından sonra geçen ilk dört ay zarfında ne yapmış olduğu hakkında hiç bir malûmat yoktur. 1847 de Poe hayatının meçhul kalan bu devresine ait bazı notlar dikte ettirmiştir. İngiltere, Fransa, Rusya, ve Yunanistanda geçen maceraları anlatan bu hatıralardan – bir kısmı hakikat olsa bile – her halde mühim bir kısmı onun yaratıcı ve hasta muhayyilesinin eseri olsa gerektir. İhtimal ki Londraya gitmiş ve orada sefalet içinde yaşamış ve

yine ihtimal ki o zaman Osmanlı imparatorluğuna karşı Yunanistanın istiklâlini müdafaa eden gönüllüler arasında – Byron gibi – bulunmuştur. Hakikat olan bir cihet varsa o da genç maceraperestin Mart ortalarına doğru Amerikaya dönmüş olmasıdır. 26 Mayıs 1827 de Edgar A. Perry müstear ismiyle orduya girdi.

Edgar Poe ilk kitabını bu esnada neşretti. Bir Bostonlu imzasını taşıyan «Timurlenk ve Öteki Şiirler» adlı bu kitap kırk sayfa olarak kırk nüsha basılmıştı. Bu kitabın – eğer mevcudu kalmamışsa – kırk okuyucusu her halde bu Bayronvari yüksek hislerden bir şey anlamadılar.

1829 yılı başında başçavuşluğa terfi eden Poe, âmirlerinin tevecciihlerine itimat ederek hakiki hüviyetini onlara bildirdi. Zekâsını ve kabiliyetini takdir eden âmirleri, West – Pont askeri mektebine girmesini tavsiye ettiler. Fakat bunun için babasının tavassutu icap ediyordu. 1829 Nisanında taahhüdü biten ve eline, kendisinden sitayişle bahiseden şehadetnameler alan Edgar Richmond'a geldi. Manevî annesi bir buçuk ay evvel 47 yaşında olduğu halde ölmüştü; manevî baba ile oğul arasında ihtimal bir barışma oldu, fakat bu barışma devamlı olmayacaktır.

Edgar'ın gençlik resmi

Mr. Allan Edgar'ı West-Pont askeri mektebine yerleştirmek için teşebbüslere girişti. Onu başından savmak istediği belliydi. Çünkü bu iş adamı, serseri ve maceraperest ruhlu bir genç diye tanıdığı Edgar'a artık hiç bir zaman evlât muamelesi yapmıyacaktır. Artık, Edgar, kendisini müdafaa için, manevî anasının himayesinden de mahrumdur.

Evvelce kendisini Allan ailesinin oğlu ve varisi bilen delikanlı artık bu ümidi, büsbütün kaybetmiştir. Artık hayatla tek başına mücadele etmesi lâzımdır. O hayat ki, daha küçük yaşında birbirini takip eden felâketlerle, onun gözünü erkenden korkutmuştur. Fakat genç san'atkâr yirmi sene, kendi ailesi diye tanıdığı Allan'lere hürmeten imzasını gene Edgar Allan Poe diye atmakta devam etmiştir.

O sıralarda Edgar Poe hakiki ailesine yaklaştı. Bir kaç ay Baltimore'da kaldı. On üç senedenberi jeneral David Poedan dul kalmış bulunan babaannesini gördü.

1829 senesi ortalarına doğru, ilki gibi müstear imzalı değil, hakikî ismini taşıyan bir şiir kitabı neşretti. Münekkit John Neal'in sitayişkâr bir yazısına rağmen bu küçük kitap hiç bir alâka uyandırmadı.

Nihayet genç şair askerî mektebe girmek imtiyazını elde edebildi. Fakat şimdi de yaşı âzamî haddi iki sene geçmişti. Mr. Allan'le müştereken yaşını küçültmek için teşebbüslere girişti ve nihayet buna muvaffak olarak beş senelik bir taahhütname imzaladı ve mektebe girdi.

Fakat askeri inzibatın hiç te alışabileceği bir şey olmadığını pek çabuk fark etti. Mesleği kendisi intihap etmemişti, Mister Allan onu adeta zorla bu mektebe sokmuştu. Mister Allan 5 Birinci Teşrin 1830 da yeniden evlendi. Edgar, bu esnada istifa etmek istedi. Fakat bunun için Mr. Allan'in muvafakati şarttı. Halbuki o da buna kat'iyen razı olmıyacağını bildirdi. Artık arzusuna iyilikle nail olamayacağını anlayan genç adam kendisini mektepten koğdurmak için elinden geleni yaptı. Vazifelerini ihmal etti, itaatsızlıklarda bulundu. Öyle ki nihayet 28 İkinci Kânun 1831 de, inzibat meclis'ne çıkarıldı ve orada aldığı tavırlarla emeline muvaffak oldu, yani askerlikten ihraç edildi.

Poe mektepten gene tatlılıkla ayrılmıştır. Riyaziyat ve disiplinden hiç hoşlanmamasına rağmen edebiyat derslerinde temayüz etmiş ve fransızcadan seksen yedi arkadaşı içinde üçüncü olmuştu.

6 Mart 1831 de Edgar A. Poe, üniformayı artık büsbütün, terkederek, tekrar fakir hayatına döndü. Cebinde 17 senti (*), ve kalbinde, istidat ve kabiliyetine güvenerek hür yaşamak arzusu vardı. Fakat materyalist muhiti içinde bu fantastik seciyeli, hayalperest, marazî hisli adam hiç bir zaman anlaşılmamaya mahkûmdu.

(*) Bir dolar yüz senttir.

Onaltı Kulaç Derinlikte

Süngercilerin Hayatından Bir Safha

Eustace L. Adâms'den *Nakleden: SENİHA SAMİ*

Angeliki hemen geriledi, fakat Thodoros kızın ince boynuna asılı madalyonu kavradı. Kız öfkelenerek onun bileğini tırmaladı. Fakat o gülüyordu. Kız bir daha geriledi, zincir koptu, altın madalyon Thodoros'un elinde kaldı. Madalyonu açtı, içindeki küçük resme kurnaz gözle baktı:

— Gorgios, ha!... Zavallıcık... Yarınki mezattan sonra Tarpon Springs'den çıkıp gidebilmesi için ben ona bir bilet hediye ederim.

Kız küçük elini uzattı, madalyonu Thodoros'un parmakları arasından kaptı. Esmer yüzü hiddetten kızarmış, sarı elâ gözleri de saçları kadar siyah olmuştu. Thodoros'tan uzak durdu, meydan okur gibi bir eda ile masanın üstünü sildi ve cevap verdi:

— Sen mi Gorgios'a bilet hediye edeceksin? Sen, ta çocukluğundan beri palavrayı seversin. Ne o senin biletine muhtaçtır, ne de ben senin bizim kahvehanede sarf ettiğin meteliklere muhtacım. Hem sabahı kahvaltısından sonra rakı içmekte devam edersen sende sarf edecek metelik kalmaz.

Hakaretli bir eda ile siyah eteğini savurarak arkasını döndü, eline büyük bir cezve aldı, alaturka kahveyi fincana doldurdu. Akşamları pek kalabalık olan dükkânda böyle erken saatte Thodoros'tan başka müşteri yoktu. Süngerci gemileri ertesi günkü mezatta hazır bulunmak üzere birer birer limana girmekte idiler. Amerikada Florida körfezi sahilinde bir köy teşkil etmiş olan Yunan muhacirleri mezat iskelesinde toplanmış, parlak renkli küçük donanmanın gelişini seyr ediyorlardı.

Angeliki dar sokağa açılan pencereye gitti, iskeleye merakla baktı, Anklote nehrinin denize doğru uzanan kıvrıntısına baktı. Direkler ormanı arasında, kendi ismini taşıyan gemiyi görmedi.

***

Thodoros yılışık bir bakışla: – Sen benim param için hiç üzülme, dedi. Bizim ticaret her mezatta terekki ediyor. Ben bu gün üç dalgıç gemisine sahibim.

— Sen kaptanları dolandırıyorsun. Gemileri satın almıyorsun, gasbediyorsun.

Thodoros yumuşak bir sesle cevap verdi: – Ben namuslu bir adamım. Kaptanlara ödünç para veriyorum. Borçlarını ödemezlerse tabiîdir ki gemilerini kapatırım. Yarın da *Angeliki* yi ele geçirmeye uğraşacağız. Gemi de güzel, adı da güzel.

Kız, müşterisinin önüne kahve fincanını koyacağı anda dimdik durdu. Thodoros'un çirkin, firlak gözlerinin içini araştırdı. Onun sesinde öyle bir emniyet vardı ki palavradan ibaret olmadığı belliydi.

Kız, Thodoros'un karşısındaki iskemleye birden bire oturdu, ince parmaklarile madalyonun cilâlı sathını okşadı, gözlerinde in'ikâs etmeyen bir tebessümle sordu: – Gorgios gemisini satıyor mu?

Teçhizatçı memnuniyetle izah etti: – Seferi pek fena geçirdi. Alexis bu sabah geldi. *Angeliki* yi Anklote açıklarında görmüş. Gorgios'un işleri hep ters gitmiş. Ortalık kararıncaya kadar dalacaklarmış. Geminin yarısını bile dolduramamış. Onun hakkında pek fena. Fakat benim hakkımda çok iyi oldu. Gorgios'u hiç sevmem. Vakıa gemisini teçhiz etmek için 3000 dolar ikraz ettim, fakat...

– Başka yerden alabileceğinin iki misli fiatla sattın...

Thodoros omuzlarını silkti: – Kaptanlar seferden hasıl olacak kazancı karşılık göstererek ödünç para alırlarsa teçhizatlarını da parayı ödünç veren ticarethaneden satın alırlar. Âdet öyledir.

Cebini yokladı. Yarı dolu bir rakı şişesi çıkardı, kadehe doldururken Angeliki uzun kirpiklerinin arasından kendisini gözetiyordu:

– *Angeliki* de neler olmuş? diye sordu.

Thodoros esrarengiz bir tavr ile şehadet parmağını sallayarak rakıyı içti: – Gorgios o gemide kumanda ederken uğursuzluk getiriyor. Ben sahip olursam uğur getiririm. Benim elim uğurludur. Angeliki sen benimle evlenirsen fena iş görmüş olmazsın. Ben iki Angelikiye birden sahip olurum. Ha? İşte akıllı olmak böyledir.

***

Angeliki dişlerini sıktı. Fakat tatlı bir sesle sordu: – Sen çok kurnazsın, Thodoros. Fakat *Angeliki* yi elde edecek kadar kurnaz olduğuna emin misin?

Gözlerinde takdiredici bir bakış vardı. Masanın beyaz örtüsünün üstünden eğildi. Thodoros ona hayran bir nazarla baktı. Tarpon Springs'teki en kurnaz adama lâyık bir zevce olacağını düşündü. Bir kadeh daha içti.

Birden bire içini açarak fısıldadı : – Gemi limandan hareket etmeden evvel ben bunu temin ettim. Ben iki Angelikiyi birden isterim, cicim.

Angeliki'nin yumuşak genç yanaklarındaki parlak renk soldu. Fakat Thodoros'un zihni o kadar meşguldü ki bunun farkına varmadı. Masanın üzerinde duran elini tutmak istedi. Kız gergin parmaklarını onun elinden şiddetle çekti, yüzüne bir tokat yapıştırdı.

Thodoros sendeleyerek ayağa kalktı. Esmer yüzünde beş parmağın izi belliydi.

Kız haykırdı: – Hayvan! Domuz! Florida'da ne kadar Yunanlı varsa senin yüzüne tükürsünler!

Erkeğinin güzel gemisini gasbetmek isteyen adamın yüzüne haykırırken narin bünyesi hiddetten titreyordu. Thodoros sendeleyerek üzerine yürüdü, fakat kız elinden kurtuldu, arka kapıya koştu, çengele asılı duran mantosunu kavradı. Thodoros küfürler savurarak açık kapının önündeki paravandan dolaşıncaya kadar kız ortadan kaybolmuştu.

*
* *

Yepyeni gemi, Florida Körfezinin güneşi altında denizin cilâlı satlıını yavaşça yarıp ilerledikçe dipten kaynayarak mütemadiyen başta kırılan rengârenk köpüklerden ibaret bir hat onu takib ediyordu.

Anklote açıklarındaki dalgıç gemilerinin en genç kaptanı olan Gorgios baş lombarın üzerine yorgun bir hareketle indi, ağır ve biçimsiz muşamba elbiseyi çıkarmaya başladı. Tunç yüzünde derin yorgunluk çizgileri görülüyordu. İki saat içinde on sene yaşlanmış gibiydi.

Leandros, on beş seneden beri derinliklere dalmaya alışmış olan o kır saçlı emektar, dedi ki:–Aşağıda fazla kaldın, Gorgios. Hasta olmaya niyetin var mı?

Gorgios'un yorgun gözleri parlak yeni armalarda kurutulmak için asılı olan süngerlere baktı. Güverteye serilen yeni çıkarılmış süngerlere baktı. Birkaç taife, meyus bir tavırla oturmuş, iskeletlerin lifleri arasından canlı etleri ayıklamakla meşgul idiler. Gorgios, Leandros'a döndü, sert bir sesle:

— Süngerçıkaracağız, dedi.

Niko, iskele küpeştesine yaslanmış,sordu:–Ölüyü diriltir misin? Bu seferden hayır yok. Şu *Angeliki*de bir uğursuzluk var. Antonio çıksın da artık yurdumuza gidelim.

Ötekiler onu dinlemek için işlerini bıraktılar. Aralarından tasdik edici bir mırıltı yükseldi.

Gorgios gayet sakin bir tavırla dedi ki: – Niko, sen seferin sonuna kadar kontratlısın... Kontrat bu gün değil, yarın bitiyor. Akşama kadar dalacağız... Ta sular kararıp da artık dibi göremeyeceğimiz saate kadar.

Niko müstehziyane cevap verdi: – Yurdumuza gitsek daha eyi olurdu. Sen de Angeliki'ne kavuşursun. Thodoros şu geminin adını *Angeliki* koydu. Sen mezattan sonra gemiyi elden çıkaracaksın. Belki kızı daha evvel elden çıkardın, ha?

Gorgios sendeleyerek ayağa kalktı. Hava hortumunun üstünden dikkatle geçti. Kalın siyah kaşlarını çatmıştı. O, sarı boyalı güvertede ilerlerken Niko hemen bıçağına elini uzattı.

Gorgios: – Brak şu bıçağı, dedi. Şimdi bırakırsın, yoksa seni parça parça ederim. (Niko istemiyerek bıçağın sapından elini çekti.) Biz limandan çıkalı başımıza gelen belâlar yeter. Dilini tutmazsan belânın büyüğünü sen görürsün.

Bir müddet ikisi bir birinin gözünün içine baktılar. Evvelâ Niko gözünü indirdi. Genç kaptan yavaşça arkasını döndü. Küpeşteye yürüdü, yüzündeki ye'si belli etmemek için başını eğdi, denize baktı. Aşağıdaki dalgıcın mığferinden yükselen kabarcıklar hattı sancak tarafından on metre ötede belliydi. Can kurtaran ipi ve hava hortumu berrak suların içinde mail olarak uzanıyordu.

Gemide uğursuzluk var mıydı? Gorgios alışkın bir hareketle geniş küpeşteyi okşadı. Mümkün değil uğursuz olamazdı. Yalnız ismi buna mâni olmaya kâfi idi. Eğildi, teknenin parlak kırmızı boyasına, kenarlarının yumuşak krem boyasına, küpeştenin mavi ve turuncu renklerine baktı. Vakıa Anklote'dan çıktıklarının hemen ilk gününden beri anlaşılmaz şeyler olmuştu. Fakat öyle yeni, güzel bir gemi uğursuz olabilir miydi?

Taifelerine şüphe ve sabırsızlıklarından dolayı hakaret edemezdi. Seferin ikinci günü on beşer okkalık on teneke zeytinyağı kayboldu. Evvelki haftaki borada iskele çarmıhları koptuğundan grandi direğini güçlükle kurtarabildiler. Dalgıçlar dibi görebilsin diye fırtınanın sonunu beklemek için bir kaç gün Cedar Keys'de kaldılar. Evvelki gün de Gorgios yirmi kulaç derinliğinde çalışırken hava tulumbası durdu, boğulmasına dikiş kalmışken kendisini yukarı çektiler. Benzine su karışmış olduğundan süzmek için yarım gün kaybedildi. Ertesi gün süngerler mezada çıkarılacaktı, halbuki *Angeliki*nin anbarları ancak yarı dolmuştu.

Sert bir tavırla küpeşteden döndü, siyah gözleri ötekilerin çehrelerinde ilk düşmanlık alâmetlerini arıyordu.

Kimos küpeştede duruyordu. Gemi patlayan ka-

Kavi ve metin hareketlerle aşağı inmekte devam etti
Yüksek . . . . . .

barcıklar üzerinde ilerlerken kangalları açarak dalgıç ilerledikçe büyük bir maharetle can kurtaran ipini laşka ediyordu. Çehresi çatıktı, fakat bu pek tabii idi. Aşçı İosif iskele kütüphanesinde mangalın üstündeki pilâv tenceresini karıştırıyordu. Yardakçı Petros, Kostas, Dimitros hoşnutsuzluklarını hiç gizlemeden, denizden yeni çıkmış süngerlerin yapışkan derilerini kazıyorlardı. Makinist Elias ve dümenci Hektor kıç lombarın arkasında gizlendiklerinden yüzleri görülmeyordu.

Niko, hâlâ küpeştenin üzerine oturmuş, dalmak nöbeti onun olduğu halde yedek dalgıç takımına karşıdan bakıyordu. İhtiyar Leandros, kendi nöbetini savmış olduğu için sancak güvertesinde uzanmış, dinleniyordu; düşünceye alâmet olan çizgiler denizden haraplanmış çehresini buruşturuyorsa da solgun gözlerinde düşmanlıktan ziyade teessür vardı.

Gorgios, Niko'yu gözetlerken bir iki dakika daha beklemeye karar verdi. Husumetkâr sözleri hâlâ kulağında çınlayordu. Düşündü: Şehirdeki banka mal sahiplerine para ikraz edemediği gün süngerciler için meş'um bir gün olmuştu. Şimdi süngerciler öbür mezada kadar dayanabilmek için teçhizatçılardan istikraz etmeye mecburdular. Faiz senede yüzde kırk raddesinde olmakla beraber peşin kesildikten başka kaptanlar teçhizatlarını parayı veren ticarethaneden almaya mecbur tutuluyorlardı ki bunlar diğer ticarethanelerin fiatının iki mislini isteyorlardı. Ertesi gün kendi borcunun günü geliyordu. Ortalık kararmadan evvel güzel gemisini rehinden çıkaracak kadar süngер toplanmasına artık zerre kadar ihtimal kalmamıştı.

Niko kat'i bir sesle: – Ben dalmayacağım, dedi. Artık bundan sonra çalışmanın hiç faidesi yok. Kendisini gözeten taifelere döndü ve sordu: – Ne dersiniz? Yurdumuza gidelim mi?

Hepsi muvafakat ettiler. Yalnız ihtiyar Leandros sesini çıkarmadan yatıyordu.

Gorgios bıçağını eline aldı, bir soz söylemeden güvertede yürüdü. Niko kendi bıçağının sapını kavradı.

Gorgios yavaşça dedi ki: – Sen şu elbiseyi giy. Yoksa ciğerlerini köpek balıklarına doğrarım.

O anda ipçi seslendi: – Antonio çıkıyor!

Billûrî sular bulandı. Parlak başlık ortaya çıktı.

Gorgios sakin bir sesle emretti: – Niko, şu miğferi giy.

Niko bez kaplı dalgıç iskemlesine oturdu, elbisenin içine girmeye başladı. Yardakçılar söylenerek yerlerine gittiler. Nikonun sandallarını bağladılar, kurşun arkalığı ve göğüs yüklerini yerleştirdiler.

Lâstik kollukları sarı sabunla mühürlediler. Başlığı vidaladılar. Niko ayaklarını sarkıttı, sakin denize kendini koyverdi.

Gorgios'un yine içi rahat etmedi. Hemşerileri ve çocukluk arkadaşları olan taifelerin isyan edecekleri hiç hatırına gelmemişti. O anlaşılmaz ve devamlı talisizlikten dolayı gösterdikleri korku ve meyusiyet için hepsini affedebilirdi. Ancak Niko ilk günden beri fesat çıkarmaya uğraşmış olduğundan onu affedemezdi.

Ya Angeliki, taifelerini cebren çalıştırmaya mecbur olduğunu işitince ne deyecekti? Kendi ismini taşıyan ve limandan öyle neş'e ile çıkan gemi Thodoros'un eline düşerse ne deyecekti? Her halde Niko nun bu hususlaki isnatları esassızdı. Angelikinin cedadı bin seneden beri Sakız adasında çıplak dalgıçlık etmişlerdi. Bakısı, Amerikalılar Florida körfezindeki fevkalâde zengin sünger yataklarını istismar etmek istedikleri zaman Tarpon Springs'e ilk celbedilen mutahassıs süngercilerden idi. Öyle bir soydan gelen bir kız, denizci olmayan bir adamla evlenmeyi hiç bir zaman hatırına getiremezdi.

Makinist Ellias'ın birden bire haykırması Gorgios'u düşüncelerinden ayırdı: – Bak! Bir motor geliyor!

Denizin parıltılı satlı üzerinde bir karaltı teşkil eden küçük bir mahun motorbot, başında yükselen beyaz köpüklerden müteşekkil iki yelpazenin arasında yarı gizlenmişti. Gorgios hayretle baktı. O, bir nehir motoru idi. Sahilden üç mil açılacak hacımda değildi. İçinde yalnız bir kişi vardı. Motor yaklaşınca Angelikiyi tanıdı. Taifelerden biri motoru gemiye bağlarken genç kız alçak küpeşteye tırmandı.

Soluyarak haykırdı: – Gorgios! Seni buluncaya kadar çok güçlük çektim! Sizin gemide muhakkak bir casus var! Haber vermeye geldim! Thodoros: «Yarın *Angeliki*yi elde edeceğim,» diyor. Gemide bir aksilik oldu mu?

Gorgios sadece: – Çok aksilik oldu, dedi. Ancak yarım yük sünger çıkarabildik.

Kızın şimşek çakan gözleri güvertede dolaşarak bütün taifelerin yüzünde birer defa durdu. Hepsi karanlık bakışlarla mukabele ettiler.

Angeliki kaşlarını çatmış, derin düşünerek söyleniyordu: – Leandros olamaz, Thodoros'tan nefret eder. Ellias? Hayır. Eyi adamdır. Antonio, bizim akrabadandır. Kimos? Hayır...

Gorgios sert bir tavırla sordu: – Angeliki, senin burada işin ne?

Kız, hâlâ gözlerile etrafı araştırarak devam etti: – Benim anladığıma göre Thodoros senin başına bir belâ getirmek için bu gemidekilerden birine para yedirmiş.

Gorgios başta sancak tarafındaki kaba çıklar hattına baktı. Kavi yüzü sertleşti. (*Bitmedi*)

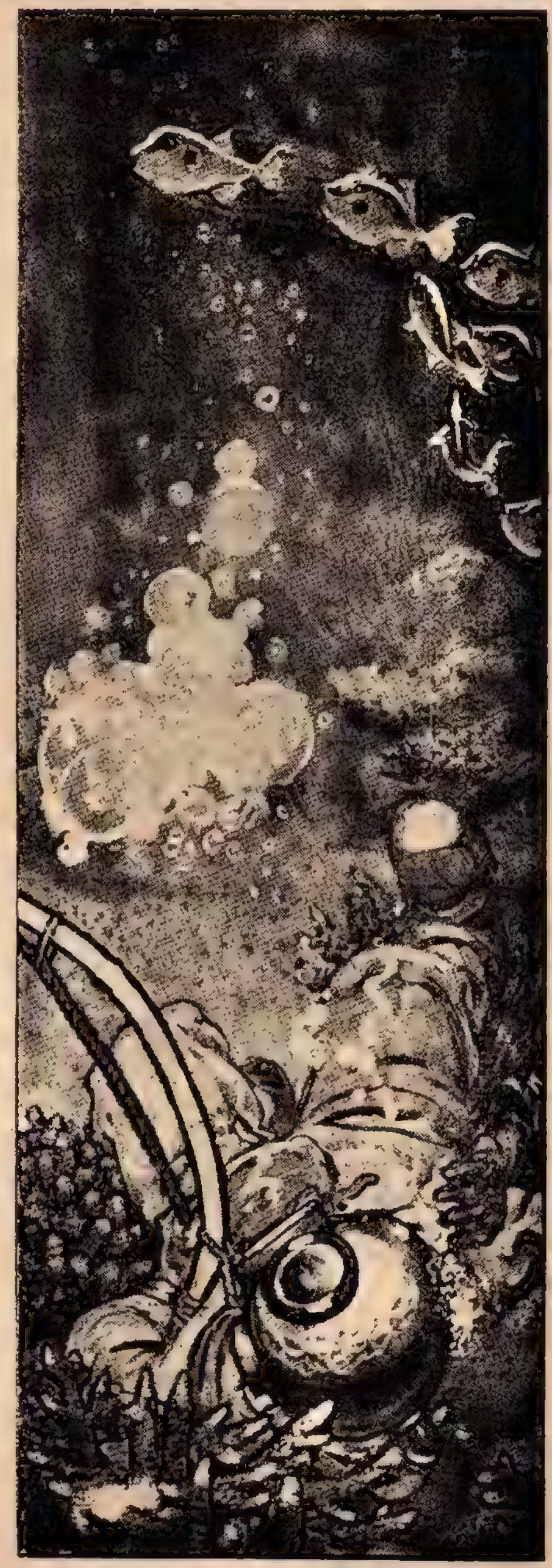

. . . . . Beyaz kabarcıkların nihayetindeki biçimsız şeye doğru ilerileyordu.

ŞİİRLER

GECELER

Birer karaltı gibi ufkumdan uzaklaşır
Hasretin azabını artıran gecelerim
Hepsi solan bir emel, gizli bir arzu taşır
Sonsuz bir ıztırabı andıran gecelerim.

Hepsi kara bahtımda sonu gelmez birer yol,
Onlar ayrı bir diyar, ayrı birer cihandır.
Sen gel! Uzun yollarda benim kurtarıcım ol
Ufuksuz gözlerinle beni aşka inandır.

Seni arar gözlerim baktıkça hep engine
Dudaklarım bir eski hatırayı heceler
Varlığımla büründün karanlığın rengine
Yalnız seni yaşatır hayalimde geceler

Gölge gibi ardından beni sürükleseler
Onlar da bir gün beni aralarına alsa
« Seni en yakın bulduk ruhumuza » deseler
Gündüzlerim silinse, yalnız geceler kalsa.

Enver

Bir teselli umar da

Gönlün farkı yok şimdi yapraklı sarmaşıktın
Baharda su görmedi kışta su görmek ister.
Bir teselli umar da; canındaki ışıktan
Odanda gölge olmak, kapını örmek ister.

Bir teselli umar da; bir çalgının sesinden
Sesin geldiği yere heveste gitmek ister.
Bir teselli umar da; hicranın bestesinden
Hazan yaprağı gibi dökülüp bitmek ister

Bir tesellli umar da; yahut geriye döner
Görmek için yolunda türbe olan ruhunu?
Beklemekle bitse de ömrüm ne çıkar bunu?
Muztarip bir hastanın hayatı böyle söner.

H. Fehmi

MANDOLİNİM

Mehtapta sular gibi, yıkanırken bir güzel,
Nasıl onun dört yanı sudan halkalanırsa,
Görenler bunu nasıl, bir « Afrodit » sanırsa,
Bana da, mandolinim bir füsun kibi güler.

Mandolinim :

Bir zaman sevgili bir, yüz için yandı durdu..
Hicranına bağrında bir de türkü tuttурdu..
Günlerce mütehassir kalb gibi vurdu.. vurdu.
Kudurdu.. Yandı durdu.. Kalb gibi vurdu.. Vurdu..

Bilmiyordu sevda bir hercai nazlı çiçek
Biz rengine aşıkız, o da, göz yaşımıza..
Şakrak geçen anımız, ne zaman ki bitecek.
Yanacağız bu solan, hercai aşkımıza..

Mandolinim neşeli bir zaman coştu.. coştu..
Tellerini bağladı bir güzel kumral saça
Besteleri aşkını söyledi.. Koştu.. Koştu..

. . . . . .

Bugün telleri kırık
İçinde bin hıçkırık..

. . . . . .

Anladı kalpler için her heves boştu.. Boştu..

Hikmet Kâmran

Semanın Çobanına

Kavalını çalarken çoban semada yine
Koyunlar sürü sürü daldılar hep engine
Gök kalbinin rengine kalbim gökün rengine
Döndü yine bu akşam güneş ufka batarken

Diyar diyar gezersin ne bahtiyarsın çoban
Hangi güzel sana yâr sen kime yarsın çoban
Boynunu sevgilinin kolları sarsın çoban
Issız karlı geceler ben kimsesiz yatarken

S. Zeki

PENBE BULUTLAR

— F. Melih'e —

Bu akşamda batının kucağında nurlar var.
Ve bu nurlar düşüyor mahmurlaşan denize..
Ta karşıda yığılan kırmızı, mor bulutlar
Güzelliğin sırrını anlatıyorlar bize !.

Denizin dudağında heyecanlı ürperiş..
Ve ufukta yığılan kırmızı, mor bulutlar,
Tabiatta kalplere bin türlü ilham veriş,
Ve ufka şarap döken sakiye : Kor bulutlar..

Hayalimin ufkundan geçen bir tatlı uçuş :
Maviliğin içinde gülen pembe bulutlar,
Oluyorlar, gitgide, korkulu bir kara kuş
Maviliğin içinde ölen pembe bulutlar.

Gittikçe koyulaşan yüksek.. derin mavilik
Açıyor ruhumuza, tecessürden, bir yara..

Gittikçe koyulaşan yüksek.. derin mavilik
Perde perde değişti.. Şimdi kara kapkara !

L. Şadi

Pınar Başı

Gene zümrüt kırlardan suların akıyormu?
Ey gözümün nuruna nur katan Pınar başı!
Akşamların alevi bağrımı yakıyormu?
Ey kalbimi içinde yaşatan Pınar başı!.

Hayalinden gitmiyor serin gölgeliklerin.
Suyun aşkım gibi saf, aşkım suyundan derin.
Köpüklerin yüzünü yıkıyormu «Kamer»in?
Ey beni hasretile ağlatan Pınar başı !.

Çağıltına uyardı ahengi göz yaşımın;
Tesellisi olurdu sesin dertli başımın;
Şimdi gamlı geçiyor günleri genç yaşımın.
Ey hicrile kalbimi kanatan Pınar başı!..

Salâhattin Yılmaz

Ağlayan Sevgiliye

Hangi çılgın sözüm incitti seni
Suçumu söylesen de anlasaydım
Nolurdu bilseydim affettiğini
Sevincimden coşup ta çağlasaydım.

Güzelim seçmezsek akla karaya
Işıksız kalacak gönül sarayı
Nolurdu açtığın derin yarayı
Güzel ellerinle dağlasaydım.

Yüzünün elmastan güzel benleri
Çıldırtır yolunu gözleyenleri
Gönlünün bağından yaseminleri
Nolurdu toplayıp ben bağlasaydım.

Mavi gözlerinde kırıklık sezdim
Karşımda ağlarken duygumu ezdim
Gözlerimde yaş yok canımdan bezdim
Nolurdu sen gülsen ben ağlasaydım.

Mazhar

BİR GÜN !

Tüllerinin altında uyuyorken Marmara,
Sarmaşıklar kol açıp asılıyor dallara,
Bak menekşe gülüyor yeşil yaprak altından,
Gelincikler sen gibi bürünmüşler allara.

Bu, gölgeli yollarda, gel başbaşa kalalım,
İlkbahardan bir defa bari bir gün çalalım,
Karşıdaki çift gibi, biz de kanat açarak,
Akasyalar içine gönül, koku salalım.

Nurettin Sami

Barkarol

Bu gece... Her gondoldan dökülen kırmızı, mor
Işıklar, hulyamızı denizde yaldızlıyor...
Gümüş bir şerit gibi; ziyası derin, derin
Sulara uzanıyor bir deniz fenerinin..

Rüzgâr; uykuya dalan bir çocuk nefesidir,
Dalgalarsa göğsünün inip yükselmesidir.
Notası küreklere tempodur her bestenin,
Erirken göz içinde porselenden bir kâsenin

Salâhattin Edip

KÜÇÜK GARP ŞAHESERLERİ

Tercüme eden: *VASFİ MAHİR*

Tule Adasındaki Kral

Tule adasında mezara kadar sevgisine sadık kalmış bir kral vardı. Sevgilisi, ölürken bu krala bir altın kupa vermişti. Kral bu kupayı her şeyden kıymetli tutuyordu. Her ziyafette onu kullanıyor ve ondan şarap içerken daima gözleri yaşarıyordu.

Bir gün öleceğini anlıyarak adamlarını etrafına topladı. Bütün memleketlerini, hazinelerini sayarak her birini bir mirasçısına taksim etti. Fakat kupayı hiç kimseye vermedi. Sarayın denize nazır eski salonunda kral sofrasına oturdu. Sonra yerinden kalkarak mukaddes kupadan son şarabı içti ve onu dalgalara fırlattı, kupanın denize düştüğünü, su ile dolduğunu ve nihayet kaybolduğunu gördü. Birden gözleri kapandı. Artık ebediyyen bir damla bile içmiyecekti.

Göte

Saz şairi

"Dışarda neler işitiyorum? Köprünün üzerinde çınlıyan nedir? Bu şarkılar bizim yanımıza yaklaşsın ve burada söylensin! »

Kral bunu söyler söylemez bir uşak koştu ve tekrar geldi. Kral bağırdı: « İhtiyarı içeri getirsinler! »

— Selâm asil Efendiler! Size de selâm, güzel Hanımlar! Ne açık bir sema: Baştan başa yıldız dolu. Bunu kim tasvir edebilir. Fakat bu haşmet ve zenginlik dolu salonda henüz bir şey yok. Gözlerinizi kapayın, o zaman göreceksiniz!

Saz şairi gözlerini kapadı ve kudretli sesi etrafta çınlamağa başladı. Şövalyeler ateş kesilmiş gözlerini kaldırdılar, kadınlar güzel bakışlarını yere çevirdiler. Bundan çok mahzuz olan kral bu güzel kudreti mükâfatlandırmak üzre bir altın zincir arattırdı.

— Bana bir altın zincir ha?... Onu yararlıkları düşman mızraklarını kıran şövalyelerinize veriniz! Taşıdığı daha bir çok mücevherlere ilâve etmek üzre başvekilinize veriniz! Ben, yapraklar arasında kuşun öttüğü gibi, şarkı söylerim. Benim dudağımdan çıkan ahenkli sesler en büyük mükâfatımdır. Bununla beraber sizden yalnız bir ricada bulunacağım: Bana en güzel bir altın kupa ile şarap versinler!

Kupayı dudaklarına götürür ve içer:

— Ey tatlı ve serin su! Mesuttur o yer ki orada böyle bir nimet ehemmiyetsiz bir şey sayılır. Fakat saadet içinde beni düşününüz, Allaha çok teşekkür edeceksiniz. Tıpkı benim şu bir kupa şarap için size teşekkür ettiğim gibi.

Göte

Komşumun Perdesi

Komşumun perdesi hafifçe oynuyor. Öyle zannediyorum ki Sevgili bir parça hava alacak.

Pencere aralık oluyor: Kalbimin çarptığını hissediyorum. İhtimal ki, ben acaba gözetliyormuyum, onu anlamak istiyor.

Heyhat! Bu bir rüyadan başka bir şey değil. Komşum kaba saba bir herifi seviyor. Perdesinin kenarını kaldıran da rüzgârdan ibaret...

Alfred dö Müse

Son Gece

Bütün lâmbam damla damla yanarak bitti, odamdaki ateş son bir gürültü ile söndü. Bir dosttan, beni dinliyecek bir köpekten bile mahrum, tek başıma derin gecenin içinde ağlıyorum. Arkamda – eğer başımı çevirsem muhakkak göreceğim – bir hayalet yerleşmiş: Benim bu matem günümün meş'um şahidi, geçmiş saadetimin parça parça olmuş tayfı.

Gördüğüm rüya tekrar gelmek ümidi olmadan öldü. Zamanım geçiyor ve manasız bir gurur gençliğimin günlerini, çobanı ben olduğum bir sürü gibi ademe doğru güttürüyor.

Suları çekilmiş çorak bir deniz gibi donmuş cesedim üzerinde bütün dünyanın nisyanını duyuyorum. Henüz yaşadığım halde varlığım yarı ölü, yarı unutulmuş.

Oh.. soğuk gece! Oh.. ıztıraplı gece! Elim, çarpan kalbim üzerinden fırladı. Çukur göğsüme böyle şiddetle vuran kimdir? Bu işittiğim meş'um darbeler ne oluyor?..

Kimsin? Kimsin? Söyle, ey bağrımın içinde çırpınan hain canavar?

Bir ses, hazin bir ses cevap verdi:

«Ben senin kalbinim ve sevgiden mahrum yaşadım.»

Lui Buyye

Bir Arslanın Ölümü

Açık havalara ve öküzlerin siyah kanına susamış eski bir avcı olduğundan, ovaları ve denizleri yüksekten seyretmeğe,kendi köşesinde sulh ve hüriyet içinde gükremeğe alışmıştı.

Onun için, demir kafesinin içinde, cehennemde dolaşan lânetli bir ruh gibi, sert başını iki tarafa çarpa çarpa gidip geliyordu.

Nihayet bu feci taliin artık hiç değişmiyeceğini görünce birdenbire yiyip içmeden kesildi ve ölüm gelerek serseri ruhunu aldı götürdü.

Ey, daima isyan hisleriyle dolu olduğu dünya kafesi içinde boyuna dönüp duran alçak kalbi Ne diye bu arslanın yaptığını yapmazsın!..

Lökont Dölil

Ağaç Günü

Güzel çocuk! gönlünde
Geleceğe bir yer aç!
Her yılın bu gününde
Bir ağaç dik, bir ağaç !..

Bugün da ve yarın da,
Neş'e ufuklarında
O, büyüsün, sen büyü!

Çok geçmez birer, birer,
Başka cennete döner
Yurdun şehri, köyü..

Dikeceğin bir fidan,
İşte böyle anbean
Koca bir ağaç olur...

Bahtiyar çocuk! Yolun,
Yolunda sağın, solun
Dallardan bir taç olur...

Seçsen iyi soyları,
Çıplak dere boyları
Baharda serinlenir...

Yarın, beyaz saçların,
Diktiğin ağaçların
Gölgesinde dinlenir...

Niyazi Sabri

Şarkta Türk Kadını

Kafkasyada açık hava çocuk bahçesi

Dağıstanda bir Kadın klübü

Komşu dost Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde Türk kadınının yepyeni bir içtimai ve siyasi hayata başladığını görüyoruz. Batumdan Siberyaya ve Çin hudutlarına kadar uzanan geniş Türk ölkeleri içinde Türk kadını düne kadar, bir taraftan Çarlık istipdadının, öbür yandan orta-zamanlar karanlıklarının ağzı var dili yok bir kölesi iken şimdi, her sene artan bir nispetle, hayatın her türlü sahnelerinde rol almaktadır. Türk kadınlarından, memleketinin sovyetlerinde reis olanlar yüzlerledir. İçtimai klüpleri vardır. Ümmilik mücadelesinde çok ehemmiyetli bir çabalayış gösteriyorlar. Onbinlerlesi ise tarla ve fabrika işlerinde çalışıyorlar. Geniş zirai teşebbüslerde, çocuk bakımı müesseselerini, çocuk bahçelerini idare edenler Türk kadınlarıdır. Bütün bu müesseseler açık hava sistemile kurulmuştur, annelerin kendi yavrularına süt vermeleri ve geceleri onlarla beraber kalmaları temin olunmuştur.

Zirai makinalar kullanan bir Tatar kızı

Tacik memleketinde: İki Tatar işçisi şampiyonu

THOMAS CARLYLE

(1795—1881)

Yazan: *İBRAHİM HOYİ*

Ondokuzuncu asrın edebi hakim ve peygamberi neş'eli ve zeki yazıcı Thomas Carlyle, (Muhit)in geçen sayısında hayatını, edebi cephelerini anlatmaya çalıştığımız Macaulay ile tam bir tezat teşkil eder Macaulay tapındığı İngilterenin terekkisine çalışan ve sevinen ameli bir iş adamıdır. Carlyle ise devrinin terekkisine bütün bir inanmamazlıkla bakan ve dünyaya ait alâkalardan uzak bir adamdır. Fikrince beşerin, uğrunda çalışabileceği yegâne kıymetli hedefler, hakikat, adalet ve ebediyyet ülküleridir. Macaulay maddi refahtan hoşlanır, ve en parlak, mutantan cemiyetlerden zevk alır; hattâ, hasta ve muztarip halinde iken bile fikirlerini bir ümit ve nikbinlik havası içinde ebedileştirirdi

Carlyle tıpkı çölden yeni gelmiş ve «veyl Arzı Mevutta rahat içinde yaşayanlara...» hükmü ile etrafa bakan bir Beni - İsrail Peygamberine benzer.Kısaca Macaulay ile Carlyle, devirlerinin iki kutbudurlar.

Carlyle ın bu karikatürü 1870 senesinde, Londrada Vanity Fair mecmuasında çıkmıştır.

Hayatı — Carlyle 1795 senesinde, (Burns) ün ölümünden bir kaç ay ve Scott ilk eserini daha henüz bastırmadan evvel doğdu. Burns gibi o da, kuvvetli, ve basit ve tanrıdan korkan ve ileride muharrirlerin hayatında ziyadesile mühim bir rol oynayan köylü ailesinden gelmişti. Carlyle annesinden bahs ederken «O yaşadığı kürenin kadını değildi. O kadar sakin ve huzur - sevici idi» der ve dülger olan babasını da şöyle anlatırdı: «Yazılarımı, onun evlerini yaptığı gibi yazabilsem, bu gölge dünyada onun gibi erkekçe ömür sürebilsem, ve gözlerimi de onun kadar şikâyetsiz ebediyen kapayabilsem bütün kâinat benim olurdu...»

Dokuz yaşında ilkmektebe girdi. Kendisine rahat yüzü göstermiyen mektebin muzip büyükleri ona, «gözü yaşlı Tom» lâkabını taktılar.

Carlyle o zamanın hocalarını «ukala dönbelekleri» diye yadeder. 1809 senesine kadar bu mektepte, sırf ailesinin hürmetine kalan,Carlyle'ın azabı Edinburg Darülfunununa geçmekle dinmedi. Burada beş uzun ve acı yıl geçiren yazıcı hislerini aşağıdaki satırlarla şöyle anlatır:

«Ben burada yapayalnızdım. Hiç bir arkadaşım yoktu.İnsanlarla yakınlığım da pek azdı. Mağrurdum da, üstelik, bir de inatçı bir hastalığa,mide şişkinliğinden doğan hazımsızlığa tutulmuştum.» İşte bu hastalıktır ki, kendisini geçimsiz ve hırçın yapmış ve halkı tahkir etmesine ve netice itibarile de hoşa gitmiyen sert tenkitlere uğramasına sebep olmuş tur.

Üniversite tahsilini takip eden devre Carlylin en sıkıntılı ve fırtınalı zamanıdır. Kendisini, Manastıra sokup papas yapmak isteyen, pek sevdiği babasının bütün arzusuna rağmen bu fikrinden caydı. Nereye dönse kalın bir şüphe tabakası, hemcinslerinden, insanların terekkisinden ve

hattâ kendisinden şüphe perdesi bütün hüviyetini sarıyordu. Fakirdi. İlk düşünülecek iş, namusluca yaşamasını temin edecek bir vasıta bulmaktı. Binaenaleyh, mektepte ders veriyor, hususi dersler alıyor, Hukuk okuyor ve Edinburgh Ençyeloپedisine çeşitli makaleler yazıyordu. Aynı zamanda da şüphelerile mücadele ediyor,kendi sözile«daimi muayyen olmayan ve işleyici korku içinde yaşayordu» altı veya yedi senelik bir fikri ihtilâçtan (tıpkı Bunyanın ruhî mücadeleleri gibi) sonra 1821 senesinde buhran koptu ve Carlyle bütün şüphelerini silkip atarak hakiki varlığını buldu.

«Birden, Sartorda, der Carlyle, aklımdan bir fikir geçti ve kendi kendime sordum: neden, kimden korkuyorsun, neden bir kalıpe gibi ezilip büzülerek titreye titreye yoluna devam ediyorsun?...Ey menhus iki ayaklı hayvan, önünde duran bütün fenalıkların muhassalası nedir?Ölüm mü?peki olsun. İstersen bir de buna insanların, şeytanın sana yapacakları bütün fanalıkları da kat. Senin bir kalbin yokmu?.. Ne olursa olsun, ıztırap, azap çekemezmisin?.. Seni mahvetmeğe uğraşan fenalık devini ayaklarının altında ezmek kudretini kendinde göremiyormusun? Gelsin ve karşıma çıksın bakalım!... İşte ben böyle düşünürken, bütün benliğimi sanki bir ateş seli kapladı ve o anden itibaren alçak korku hissini bütün mevcudiyetimden atmış bulunuyorum.»

Bu iman ile korku arasındaki mücadele ile ikisinin zaferi, (Carlyle) in Sartor Resartus isimli eserinde iki fasılda «ebedî hayır,ve ebedî evet..» başlığı altında tasvir edilmiştir.

Carlyle artık yazı hayatına atılmıştı; ve kendisine para temin edecek her türlü eserlere baş vuruyordu. (Legender) in hendesesini fransızcadan tercüme etti, mecmualara bir çok makaleler yazdı, Almanca öğrenmeğe devam etti ve bu lisandan tercümeler yapmağa koyuldu. Goetheden tercüme ettiği Wilhelm Meister 1824 de, Şillerlerin hayatı 1825 de ve Alman romanlarından nümuneleri de 1827 de neşredildi. Bu sıralarda büyük edebi kahraman olarak tanıdığı Goethe ile muhabereye girişti ve bu, Alman şairinin 1832 de ölümüne kadar sürdü. 1826 da gayet güzel, zeki ve edebî zevka kabiliyeti kocası ayarında olan Jane Welsh ile evlendi. Bir müddet sonra, en fazla parasızlık yüzünden,bütün ahbaplardan hattâ komşulardan uzak ızsız bir çiftliğe çekildiler. Buradaki altı senelik inziva hayatında Carlyle makalelerinden bir çoğunu ve en güzellerini ve en orijinal eseri olan Sartor Resartus'ü yazdı. Carlyle bu eserini bastırabilmek için iki sene kitapçıdan kitapçıya koştu ve sonunda 1833-34 senelerinde seri halinde Frazer mecmuasında neşretti. Halk artık onu tanımıştı. Yazısını sevmeğe başlamıştı. Mecmualara yazı vererek geçinen bir adam olması gazeteci ve matbaacılarla daha sıkı münasebatta bulunmasını icab ettirdiğinden karısının sözünü tutarak «iş ve ekmek bulmak için» Londraya geldi ve ilk defa olarak hakiki huzura kavuştu. 1837 de«Fransız İhtilali» eserini çıkararak büyük bir şöhret kazandı. Yine aynı sene içinde, para kazanmak ihtiyacile, Londrada büyük akisler yapan sıralı nutuklarını verdi ki bunlar da Alman Edebiyatı (1837), Avrupa harsının devreleri (1838), Muasır Avrupanın inkılapları (1839) ve kahramanlar ve kahramanlara tapınma (1841) isimleri altında ve ayrı ayrı külliyat halinde basıldı.

Her ne kadar Carlyle meşhur teceddüt lâyihasına, «karanlığa doğru terekki» diye isim takıyor ve demokrasiyi «en eyiden ziyade en fenanın idaresi» diye tarif ederek asrının ruhuna aykırı bir şekilde yürüyor idise de, göze batan samimiyetinden şüphelenilmiyor, fikirleri,. düşümüşleri diğer yaşayan salâhiyet sahibi adamlarınkinden daha ehemmiyetle münakaşa ediliyor,mevzu yapılıyordu. Bundan başka, Tennyson, Dickens, Mill, Browning, Southey, ve bilhassa Emerson gibi bir arkadaş grupu tarafından da tutuluyor, himaye ediliyordu. Carlyle in eserleri Amerikada Emersonun propagandasile İngiltereden fazla rağbet gördü, sevildi ve maddi kazanç getirdi.

Muazzam (Büyük Frederikin tarihi 1858-1865) isimli eserinin neşrile Carlyle şöhretin şahikalarına ulaştı.

Bu eser on üç senelik bir «yalnız çalışmadan sonra ve,kendi tabirile, bütün evlilik huzuru ile saadetini hiçe sayarak» meydana gelmişti. Carlyle in en gururlu zamanı da, tarihinin son satırını yazdığı senede Gladstone'un yerine Edinburgh darülfununu Eminliğine seçildiği gün olmuştu. Bu zaferile coşkun, mesut bir halde İskoçyada Eminliğe başlayış nutkunu hazırlarken, geri kalan ömrünce altından kalkamadığı büyük bir darbeye uğradı: karısı öldü.

Carlyle bu vakadan sonra onbeş sene daha yaşadı, Fakat hayat kendisi için artık bir mana ifade etmeyordu, kuvveti de günden güne azalıyordu. Ömrünün son saatları tıpkı soğuk bir Teşrinievvel akşamındaki hazin, loş bir güneş batmasını andırmıştı. 1881 de öldü ve kendi arzusu üzerine, büyük adamların gömüldüğü Westminster Abbey de değil de doğduğu köyün mütevazı mezarlığında ebedî uykusuna terkedildi.

Felsefi telekkileri ne olursa olsun Carlyle bütün hayatınca şu düsturu gütmüştü:

«İnsanlar daima hakikati aramalı, bu ülküye inanmalı ve hayatlarını ona uydurmalıdır.»

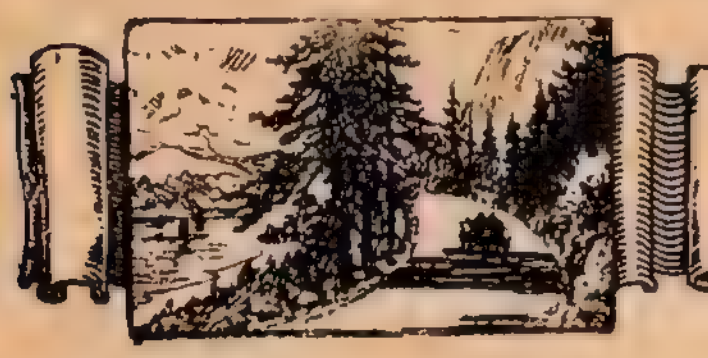

SU SİNEĞİ

Henri Duvernois dan

Tercüme eden: *AHMET KASDİ*

Lokantada, yanımdaki şu mösyö, kahvesini o kadar imrendirici bir keyifle o kadar yavaş yavaş içiyordu ki gülümsemekten kendimi alamadım. O da bana gülümsedi, sigaram için büyük bir nezaketle ateş verdi, sonra kendisi de en eyi markadan bir yaprak sigarası yakarak :

— Ne güzel bir gün ! Dedi.

— Çok güzel bir gün, diye tasdik ettim. Ne kadar yazık ki ilk bahar çok kısa !

Bu mülâhazam komşum üzerinde tuhaf bir tesir yaptı. Bana derin bir merhametle baktı, ve müteessir bir tavırla yanıma yaklaşarak, yavaş bir sesle :

— Mösyö, anlayorum ki hassas bir ruhunuz var. Bende de, kıvırcık sakalıma, şu yuvarlak göbeğime ve elli yaşıma rağmen, aynı ruh var ! On yaşımda, evet, mösyö, daha on yaşımda iken hayatın kısalığı beni korkutmuştu. Bu kısa hayat evhamı cesaretimi kırıyordu. Düşünüyordum : « Bu kadar kısa olan hayatın eyi tarafı acaba neresi ? » Bu korkunç fikir beni terketmedi ve bütün en eyi zevklerden soğuttu. Yirmi yaşımda, melankolik olmuştum. Yirmi yaşımda olduğumu bilmekle beraber bu yaşın daima aynı yerde saymıyacağını kolayca tahmin ediyordum. Müthiş şey!.. Bir akşam, billhassa, çiçekli ve mehtaplı bir akşam, bir bahçede.. Göz alıcı güzelliğine kalbimin taptığı kadına rasgeldim. Hava güzeldi ve biz gençtik. Aziz sevgili zannediyordu ki hava her vakit böyle güzel olacak, biz ebediyyen genç kalacağız ve birbirimizi bugünkü hararetlerimizle seveceğiz. O ne kadar 'şen idise,' ben o kadar gamlanıyordum; o ne kadar derin bir veced içinde kendini bu günün zevklerine terk ediyorsa, ben o kadar yarını, felâketler hazırlayan gaddar yarını düşünüyordum. O bu günün sihrini daha eyi hissetmek için ne kadar büyük bir muhabbetle başını göğsüme koyuyorsa, ben bu sevgili başı, gelecek elemlere karşı müdafaa etmek üzere hazırlanıyordum. ve gözlerim yaşla doluyordu. Ölmek isteyordum.

« Bu sırada bir hadise oldu...

« Mösyö, deli olduğumu zannetmemenizi rica ederim. Siz de tasdik edersiniz ki bugün gayet hur bir vaziyette geziniyorum. Size esrarımı tevdi ediyorum, çünkü siz de bana benziyorsunuz,çünkü bende büyük ve eyi bir intiba bıraktınız ve çünkü size itimadım var.

« Demin söylediğim gibi bir bahçede idik ve beşerî şeylerin ,kısalığı beni ağlatıyordu. Garsonlar masanın üstünü boşaltmışlardı; akşam olmuştu; küçük masamızda beyaz bir örtüden başka bir şey kalmamıştı. Bu örtü üzerine ansızın bir su sineği düştü, kendisini hayata bağlıyan ince ipliğin kopan ucunu tekrar ele geçirmek ister gibi son bir gayretle kımıldandı, kanatlarını oynattı ve sonra öldü. Kalbimin taptığı kadın :

« — Ancak bir gün yaşayabilen bir mahlûk.. Diye mırıldandı. Hayatının sonunu bizim masamızın üzerinde bulması münasebetsiz bir tesadüf...

« Bu dakikadan itibaren, mösyö, aklı selîminizi, alelâde muhakemelerinizi bir tarafa bırakmanızı rica ederim. Evvelemirde kabul ediniz ki su sineklerinin de bir ruhu vardır. Kabul ediyormusunuz ? Âlâ ! Şimdi meseleyi daha çabuk kavrayabileceğiz. Su sineklerinin de bir ruhu var; şu ölen sinek kendi ruhunu bana miras bıraktı. Bende bir su sineği ruhu var demektir. Ne kadar bahtiyarım ! Bir su sineği için bir gün, bir insanın hayatı kadar uzundur. Seksen sene diyelim. Bu harikulâde vakadan itibaren, demek oluyor ki, tamam sekiz yüz yetmiş altı bin sene yaşamış oluyorum. Korkmayınız, mösyö, yanımızdaki adamın aklı sizinki kadar hali sıhhattedir. Bende bir su sineği mantıkı var... Benim için her gün seksen sene kıymetindedir. Yaşlı, fakat çevik olmama nazaran, aşağı yukarı bin asırlık bir hayat daha süreceğimi tasdik edersiniz, değilmi? Ve ben bu hayatı, şu bardaktaki şampanyayı tattığım gibi, tadacağım. Mösyö, şahsen hiç de kibirli değilim, fakat hayatını en mükemmel surette yaşayan zevk sahibi insanların hepsinin fevkinde olduğuma kat'i bir kanaatim var. Bir az sonra, bir açık otomobil ile ormana gideceğim. Bu gezintim üç sene devam edecektir. Bu üç seneyi, içmeden, yemeden, kokulu rüzgârları teneffüs ederek şairane bir tarzda geçireceğim ! Böyle bir tenezzüh, zahmete değmezmi !... Sonra hissî cihetı düşünürsek, ne muvaffakıyet, değilmi ! Bahsettiğim kumral sevgili de orada

Kim Bilir?

Ohis adlı bir ana ile San'at babadan doğdu:onu saniyeler besledi, saatler yaşattı, günler yeşertti, boy attırdı.

Bakışan gözlerin sıcak havasında meyve verdi, çiçeklendi...

İşte günde bir çiçekle hayatını tazeleyen gülümün hakâyeciği böyle başladı...

Soruyorum: bu bir serap mı?

Düşünüyürum, çocuğum. Ardın sıra sürüklenen hislerine bakıyor ve... düşünüyorum.

Senin, ruhuma, bütün kuvvetinle aşılamaya uğraştığın itimada mukabil, benim şüpheden yuğrulan kalbim ve dimağım yine sonsuz istifhamların akrepleşen kıskaçlarında kıvranıyor ve ben düşünüyorum:

Acaba bu bir serap mı?

Bir anda bin his yaratan gözlerin nemleniyor. Birer damla halinde içerimdeki ateşe damlarken onlarda muhayyilenin icat ettiği levhayı takip ediyorum:

Kalbim hudutsuz bir çöl halinde tecessüm ediyor önümde...

Bu kızgın kümlar üstüne atılıvermiş, şefkate, himayeye muhtaç küçük bir yolcu var... Onu tanıyorum:

Kalbimin sonsuz çölüne hiç bir zaman girmesine müsaade etmediğim, hislerimin Sevgi adlı çocuğu.

Onun ıztırap çektiğini, her adımda büyüyen bir zorlukla, meşakkat emeklemesiyle ilerlediğini görmek beni isyan ettiriyor. Ona yardım etmek, onu kurtarmak istiyorum. Gücüm yetmiyor. Karşısında bir seyirci gibi kalıyorum.

Çıplak, körpe vücudu kumların ateşinde parça parça yandıkça kıvranıyor, ağlayor, fakat durmuyor. dönmüyor geri.Onu çeken,kendine sürükleyen kuvveti tanımak için gözler'm hudutsuz ufuklarda kıvılcımlanıyor..

Ruha huzur ve sükûn aşılayan,denizlerden renk çalmış, yakıcı çöllerin serabını gizleyen gözlerin kafamın içinden yavaş yavaş uzaklaşıyor. Kalbimdeki cehennemî ıztırabı serinletmiye uğraşan birer sükûn damlası halinde ufka damlıyor.

Sevgim, gözlerindeki huzur ve sükûn vadine doğru ilerliyor.

Yosunlu bir gözün kalbimde tortuladığı ıztırabı bir çift hayat damlası silebilecek mi acaba?

Yoksa... Bu, sevgiye, şefkate susamış ruhumun zalim bir serabı mı?

Atiye Sevinç

---

bulunacak.. Bu mesut akşamı müteakip, sekiz gün beraber yaşayacağız. Fanilerin hesabına göre bir hafta.. Bana göre, yediyüz yirmi sene ! Sevgilim tamam yediyüz yirmi sene bana sadık kalmış olacak Daha evvel ondan böyle bir fedakârlık istiyemezdim. Eğer insan, Don Juan gibi hayvan olmazsa bir kadınla tanışmak için yedi asır lâzımdır. Fakat yedi asırdan sonra, boşamaya müsaade edilir, değilmi ? Halbuki ne kadar kaba, rabıtamız ancak sekiz gün devam etmişti ! Ve kendisine hesabımı izalı ettiğim zaman, alay edip etmediğimi sordu ve beni hapsetmekten behsetti ! Düşününüz bir kerre, bir sineği hapsetmek ne demektir ! Mösyö, sakın su sineklerini öldürmeyiniz; ihtimal ki böyle bir akıbet size de musallat olur... Garson, hesap !.. Burada her iş acele ile görülüyor : Hesabımı beş ayda getirecekler... Eğer gecikirlerse bir şey söylemek, darılmak fikrinde değilim. Vaktim müsaittir. Vaktim müsaittir,mösyö, ne parlak bir cümle değilmi, cümlelerin en güzeli ve parlağı ! Size çok teşekkür ederim; beni çok alâkadar ettiniz, sizi çok sevdim, fakat alıkoymak, vaktinizi işgal etmek istemem; üç seneden beri beraber gevezelik ettik ! Eski dostlarız. Bonsuvar, eski dostum. Ailenize hürmetler ! »

Alis'in Sergüzeştleri

IV

Aksırtan Biber, Domuza Dönen Çocuk

(Geçen nushadan devam)

— Fakat sizinki hırıltı değil, mırıltıdır.

— Siz ne derseniz deyin. – Bugün kraliçe ile kroket oynamaya gidecek misiniz?

— Çok arzu ederim, fakat davet olunmadım ki.

Kedi: « Orada görüşürüz. » dedi ve gözden kayboldu.

Alis buna pek taaccüp etmedi, artık acayip şeylere eni kunu alışmıştı Hâlâ kendinin az evvel oturduğu tarafa bakmakta iken birden bire tekrar kedi göründü ve sordu: «Sormasını az kaldı unutuyordum: Çocuk ne oldu?»

Alis tamamiyle sakin: «Değişti, domuza döndü» dedi. O artık böyle şeylere tabii nazariyle bakıyordu.

Kedi : « Ben böyle olacağını düşünmüştüm » dedi, ve tekrar kayboldu. Alis tekrar görünürmü diye bekledi, fakat bir daha gözükmedi ve bir iki dakika sonra kendi Mart Tavşanının oturduğu tarafa yürüdü. Kendi kendine düşünüyordu:

«Eskiden ben şapkacılar görmüşümdür. Mart Tavşanı her halde hepsinden enteresan olacak. Hem şimdi Mayıs olduğu için o kadar da zırdeli, martta olduğu kadar deli olmasa gerek.»

Bunu söylerken yukarıya baktı. kedi tekrar bir ağacın dalında oturuyordu:

«Siz demin domuz mu dediniz, camus mu?» diye sordu.

Alis cevap verdi:

«Domuz, dedim; hem rica ederim, böyle ajansız görünüp kaybolmayın. İnsanı sersem ediyorsunuz!»

Kedi: «Peki»dedi ve bu sefer kuyruğunun ucundan başlayarak ağır ağır kaybolmaya başladı: en son, âdeta bir müddet havada duran geniş sırıtışı silindi.

Alis:

«Güzel! diye düşündü, sırıtışı olmıyan kediler çok görmüştüm, fakat ağızsız kedi sırıtışına hiç rastgelmemiştim! bütün ömrümde gördüğüm acayip şeylerin en acayibi bu!»

Çok uzağa gitmeden kendisine Mart Tavşanının evi göründü. Kendi kendine: «Tam bir tavşan evi,» diye düşündü: Bacaları kulak biçiminde, çatısı kürk kaplı. Bu ev o kadar büyüktü ki Alis o boyda iken yanına varmak istemedi, sol elile mantardan koparduğı parçadan biraz ısırarak kendini bir arşın boyuna getirdi, ondan sonra korka çekine oraya doğru ilerledi. Çünkü içinden düşünüyordu:

«Ya zır deli ise! Keşke şapkacının oturduğu tarafa gideydim!»

(Birinci kısmın sonu)

SÖNMEYEN ATEŞ

Müellifi : NAHİT SIRRI

Sönmeyen Ateş Nahit Sırrının, vak'ası millî mücadele senelerinde geçen millî bir piyesidir. Üç perdelik olan bu piyesin birinci perdesi Romada geçiyor. Ve memleket, istiklâlini kaybetmemek için dişini tırnağını kullanarak pençeleşirken, millî hükûmetin silâh satın almak için İtalya'ya gönderdiği heyete eski Osmanlı ricalinin nasıl bir menfaat temin etmek hırsile müşkülât çıkardığı ve eski ricalle yeni hükûmet adamının farkları canlandırılmaktadır.

İkinci perde Ankara'da geçmektedir. Bir italyan mühimmat fabrikasının mümessilliğile Ankara'ya gelmiş olan doktor Fuat amcazadesi Galib'in teşvikile ve para kazanmak hırsiyle bu işe girişmiş olmasına rağmen Büyük Millet Meclisinde Gazi'yi gördükten sonra ve onun sözlerini işittikten sonra kendisinde milliyet hislerinin birden bire uyandığını görüyor ve amcazadesinin ısrarlarına rağmen mümessili olduğu fabrika hesabına mühimmatı hiç bir kâr temin etmeden satmaya razı oluyor

Üçüncü perde İzmir'de geçmektedir. Artık harp bitmiş, zafer kazanılmıştır. Doktor Fuad'ın Ankara'ya gelişinden beri ticareti terkederek ordu hizmetinde doktor olarak çalışmış olduğunu öğreniyoruz. Şimdi de İzmirde kurulan hastahanede başhekimdir. Onun millî mücadele için çalıştığı yıllarda vaktini İtalya'da geçirmiş olan karısı geri dönüyor. kocasının memleket hesabına çalışmayı para kazanmaya tercih ettiğini görünce ondan ayrılmaya karar veriyor. Doktor Galip, hastahanesinin başhemşireliğini yapmakta olan milliyetperver bir kadınla, Belkis'le evlenecektir.

Nahit Sırrının sahneye çok elverişli bir ifadesi var. Konuşmalar fevkalâde tabiî ve süssüz. Teknik eyi ve hareketler eyi idare edilmiş, Nahit Sırrı bey bu eserile millî kütüphanemize kuvvetli ve güzel bir eser kazandırmıştır.

Muzaffer Reşit

Yeni Eserler Arasında

Ankarada iki genç şair yeni ümitler uyandıran iki küçük şiir kitabı neşrettiler: Feridun Fazıl beyin « *Sabahtan bir saat evvel* » ve Faruk Mümtaz beyin « *Seneler* »i

Bu iki kitaptan iki güzel şiiri sayfalarımıza alıyoruz :

SENELER

Seneler ışıksız, fersiz gözünde
Bir siyah derinlik bırakıp geçer;
Bir nisan yağmuru gibi yüzünde
Bir ince serinlik bırakıp geçer.

◇◇◇

Kederin bir rüya olur da yine
Renk verir her yılın elemlerine.
Sevginiz yaşanan yıllar yerine
Gözümün önünden renk akıp geçer..

◇◇◇

Seneler beklenen kadın gibidir,
Aynada dolaşan onun elidir.
Bir bahar yolundan koşarak gelir.
Saçına bir demet gül takıp geçer.

Faruk Mümtaz

Sabahtan bir saat evvel

Bir şarkı gölgelerde uzun uzun yükselir,
Sen uzun bir şarkıyı söylersin böyle derin.
Rüzgârların elinden bana bir mevsim gelir,
Bir mevsim böyle başlar üstünde vadilerin.

◇◇◇

Geceler gösterirken daha son perdesini,
Bir şarkı gölgelerde uzun uzun yükselir.
Söyle.. Bugün ufukta içeceğim sesini.
Söyle.. Erken vadiden bana bir mevsim gelir

◇◇◇

Bir yavru kuş söylerken sabaha dertlerini,
Bir mevsim böyle başlar üstünde vadilerin,
Gölgeler ışıklara bırakıyor yerini.

◇◇◇

Gölgeler ufuklarda bir su olacak akan,
Sen uzun bir şarkıyı söylerken böyle derin,
Sabah bir şarkıyla gelecek talikadan

Feridun Fazıl

Fırçaların Muhafazası ve Temizliği

1 — Ev temizlik fırçaları:

Evdeki temizlik fırçaları temiz tutulduğu takdirde hem daha çok dayanırlar, hem de daha eyi iş görürler. Bu fırçalar, sodalı suda yıkanırlar. Kılların bir az sararması mahzurlu değildir, yalnız yumuşamaması lâzımdır; bunun için sabun kullanmamalıdır. Fırçaları ılık sodalı suda yıkamadan evvel, tozlarını ve kaba kirlerini temizleyiniz. Sonra, fırçanın tahta kısmını ıslatmaksızın yalnız kılarını suya daldırınız. Tahta kısmın ıslanmaması için en eyi tedbir üzerine ya vazelin, yahut ta cilâ sürmektir. Sonra fırçayı soğuk suda durulayıp sularını silkeleyiniz, üzerini kurulayıp rüzgâra bırakınız.

(1) Temizlik fırçaları kurutulmadan evvel, üzerleri fırça ile cilalanmalı

2 — Saç fırçaları :

Eğer saç fırçaları uzun zaman kullanmak neticesi yumuşamışsa sertleştirmesi güç bir mesele değildir. Bunun için, fırçanın kıllarını sıcak suda erimiş şap mahlulü içine batırınız. Yine burada da fırçaların tahta kısmını yukarıda olduğu gibi cilâlamalı, yahut ta vazelinlemeli, fırçayı şaplı mahlûl içine batırdıktan sonra ayrıca geniş bir kap içinde amonyaklı su mahlulü hazırlayıp fırçanın kıllarını bu mahlûl içine bir kaç dala batırıp çıkarmalı ve durulayıp ya rüzgâra asmalı, yahut ta kılları yere gelmek üzere rüzgâra bırakmalı.

(2) Üstü gümüştü fırçaların lekesi Amonyakla ıslatılmış Whitening denilen beyaz bir toz ile temizlenir. bundan sonra, fırçayı nemli bir bezle uvarak güderi ile parlatmalı.

(3) Fırçaların temizlenmesinde yalnız kılları mahlûla batırılmalı ve üzerleri muhafaza edilmeli. Abanos fırçaların üzeri eşya cilası ile parlatılır.

3 — Üzeri kurbağa derili fırçalar :

Bu nevi fırçalar *oil* ile ıslatılmış toz halinde cilâlı taşla, yahut kuyumcu cilâsiyle ve yahut ta güderi ile temizlenir. Eğer fırçaların üzeri gümüşten ise evvelce tarif edildiği gibi kılları temizlendikten sonra, gümüşün üzerindeki lekeleri çıkarmak için amonyakla ıslatılmış *Whitening* ile uvmalı ve nemli bir bezle silerek güderi ile parlatmalı.

4 — Abanos fırçalar

Bu nevi ve tahta fırçaların üzerleri alelâde eşya cilâsı ile temizlenir. Mineli olan fırçaların üstü ise bir miktar amonyak ilâve edilmiş sabunlu ılık suya batırılmış süngerle temizlenir.

5 Sarı vernikli fırçalar :

Bu fırçaların üzerini de yoğurt mayası ile temizlemeli, sonra bir fanila parçasiyle kurulayıp güderi ile parlatmalı.

İhtar :

Fırçaları aslâ arkasına yatırıp kurutmayınız. Ya kıllarını yere getirmek üzere rüzgâra bırakınız yahut ta rüzgârlı bir yere asınız. Aslâ ne ateş yanına ne de güneşe bırakmayınız.

Fırçalalın dayanıklı ve daha faidalı olması için kıllarına yaptığımız itinayı üzerlerine de yaymalıyız. Ve her nevi fırçaya bu ehemmiyeti vermeliyiz.

Yazlık Elbiselerimizi Nasıl Temizleriz ?

A – Yağ lekeli ipekli elbiseler :

Böyle bir elbiseyi yıkamak için. evvelâ yağ lekesini çıkarmak lâzımdır. Bunun için de leke olan yerleri, *Karbon Tetraklorid*'e batırılmış süngerle silmeli, sonra ılık suda yapılmış sabun köpüğüne batırarak hafif hafif uvuşturmalı; ta ki elbisenin rengi temiz bir hal alsın. Bundan sonra üç dafa soğuk suya vurmalıdır. Son sudan sonra ütü masasının üzerine temiz bir beyaz bez yayarak elbiseyi onun üzerine sermeli, kolları ile içine ayrıca temiz bez yayarak hepsini birlikte sarmalı ki suyunu çeksin. Bütün bu işlerin, yani elbise yıkanmaya başladıktan bu âne kadar zamanın on beş dakikayı geçmemesi lâzımdır. Bundan sonra da kumaşı, yüzünden olarak ütülemeli. Ütü de fazla kızmış olmamalı.

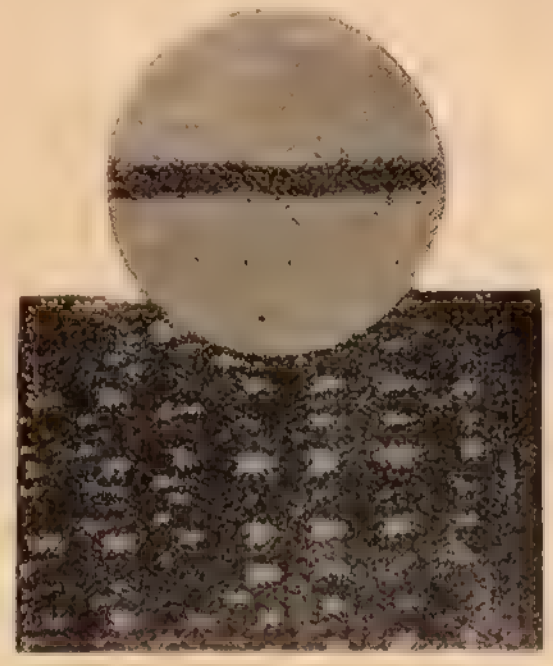

Bu resim bir yün elyafının büyütülmüş şeklini gösteriyor

Bu usulle bir çok yazlık ipekli elbiselerimizi temizliyebiliriz; fakat elbise muhtelif renkli ve benekli ise evvelâ bir parçasını tecrübe edip renk vermeyorsa yıkamalıyız. Aksi takdirde temizletmeye vermeliyiz.

Krep döşin ipekliler ıslak ütülendikleri zaman daralır: halbuki nemli ütülenirse hali tabiide kalır.

B – Yün süveter ve spor çorapları :

Elbise, Süveter, Spor çorapları yapılan yünlerin elyafı küçük pullarla kaplıdır. Usulsüz yıkama neticesi, bu pullar birbiri çine geçer ve elyafın aralarındaki mesafelerde azalır ve bunun da neticesi elbise daralır ve sıkışır. Böyle olduğu zaman ceketi eski vaziyetine getirmek mümkün değildir. Bunun için kolay ve basit olan usulle yıkamalıdır.

Meselâ kirlenmiş bir Süveteri yıkamadan evvel, kollarının, önün, arkanın boylarını, göğüs ve omuz genişliklerini ölçmeli ; sonra ılık suda sabun köpürtüp ceketi batırmalı ve eyice uvuşturmalı. Eğer bir suda temizlenmezse ikinci bir ılık köpüklü suda yıkamalı. Bundan sonra aynı ılıklıkta üç defa duru suya vurmalı, fakat sıkmamalıdır. Yünü ellerin içine sıkıştırarak ütü masasının üzerine bir havlu yayıp onun üzerine sermeli ve elle bastırarak suyu havlıya içirmeli. Dikkat edilecek en mühim cihet; ceketi havlu üzerine yayarken eski biçim ve ölçüsüne göre olmasıdır. Bir tarafı kuruyunca diğer tarafını döndürmeli.

İpekli elbiselerde farbalar varsa ütüyü farbalanın kenar dikişe müvazi değil, dokumasına müvazi gezdiriniz.

Yünlüleri yıkarken bilhassa güneşli gün intihap etmeli. Çünkü yün uzun zaman kurutulmaya bırakılır, rutubetli kalırsa küçülmek ihtimali vardır.

Spor çorapları yıkandıktan sonra kurutmak için, bilhassa satılan kurutma kalıplarına geçirmeli ve bunlar tedarik edilemediği takdirde bir havlunun üzerine düzgün olarak yayıp bırakmalıdır.

C – Yünlü elbiseler:

Tıpkı süveterler gibi yıkamalı. Eyice uğuştur-

duktan sonra elbiseyi ya eski şeklini muhafaza etmek üzere asmalı, yahut ta bir yere yaymalı. Nemli bir halde ya tersinden, yahut ta üstüne bir bez yayarak yüzünden ütülemeli.

D – Keten ve pamuklular :

Keten ve pamukluların yıkanması için ayrı bir usul yoktur. Bunlarda en mühim mesele ütüdür. Eğer sade biçimli bir elbise ise evde ütülenmeli, fakat sade değilse temizletmeye götürmeli.

Keten ve pamuklular eğer sabit renkli iseler hepsini birlikte yıkamalı ve kullanacağımız su el dayanacak kadar sıcak olmalı, sonra üç defa durulamalı; fakat durulama sularının ilki yıkama suyunun derecesinde sıcak, diğerleri soğuk olmalı.

E – Kolalamak :

Bir kilo suya bir çorba kaşığı kola ilâvesile bir mahlûl hazırlayıp eyice kaynatmalı ve ince ketenlerle, pamukluları bu mahlûle batırıp asmalı. Yalnız renkli ketenleri gölgede kurutmak lâzımdır. Kuruduktan sonra ütülenirse yeni gibi parlak olur.

Eğer keten ve pamuklu kumaşların renkleri uçucu ise ılık su kullanmalı, hem de çok suda bırakmamalı.

Hülâsa :

İpekli, yünlü, keten, pamuklu elbiselerinizi sık sık yıkayınız. Hem yeni gözükür, hem çok dayanır. Çünkü kirli bir elbise güç temizlenir ve elyafı çabuk harap olur.

Yün süveterler yıkanmadan evvel ve yıkandıktan sonra ölçülmelidir

Evde çamaşır harici, ufak tefekleri yıkamak isterseniz gördüğünüz şekilde bir çamaşır kabı kullanınız.

Yün spor çorapları ya kalıplarda kurutulmalı, yahut ta bir yere yayılmalıdır.

Mevsim

1 — Mevsimlik şık bir tayyör... Bluzun kumaşından eşarp yapılarak tayyörün kollarından ve yakasından çıkarılacaktır. İnce yünlülerden yapılır. Enli kumaşlardan iki buçuk metreden çıkar.

2 — Zarif ve şık mevsimlik bir manto.. Enli kumaşlardan üç metreden çıkar.

3 — Rop manto..İpekli bir eşarpla bağlanırsa daha şık gösterir. Yünlülerden yapılır üç metreden çıkar.

M. Cenani

Bestelenmemiş Yeni

ŞARKI GÜFTELERİ

İzmir : 25 kuruş

Doktor

Hafız Cemal

Dahilî Hastalıklar Mütehassısı

Cumadan mada her gün öğleden sonra saat (2,30 dan 5)e kadar İstanbulda Divan yolunda (118) numaralı hususî kabinesinde dahilî hastalıkları muayene ve tedavi eder.

Telefon: 22498

Modelleri

4 — Çok zarif bir dantel tuvalet... Çepken gibi kolları daha güzel gösterir. Birman, Krep damur, Jorjet ve düşük ipeklilerden de yapılabilir; beş metreden çıkar.

5 — Herkesin beğenebileceği bir tuvalettir. Birman, Jorjet ve krepdamur kumaşlarından yapılır. Beş metreden çıkar.

6 — Jorjetle dantel karışık balo tuvaleti. Bir metre Jorjet, dört metre de dantel lâzımdır.

7 — Çok zarif bir tuvalettir. Belinde iki renkli kordelası var. İnce ipeklilerden yapılır; beş metreden çıkar.

Nekahat Devrindeki Çocuğu Nasıl Eğlendirebiliriz?

BEDRİYE MUSTAFA

Hastalık geçiren bir çocuğu süratle sıhhate döndürmek için nekahat devrinde ona eğlenceli meşguliyet bulmalıyız.

Her anne, her halde çocuklarının hastalığı dolayısiyle uzun üzüntülü günler geçirir, uykusuz kalır, fakat hastalığın buhranlı günleri geçtikten sonra çocuğu nekahat devrinde ihmal ediverirse hastalık zamanında gösterdiği ihtimam ve fedakârlık boşa gider.

Çocuk hastalık geçirdikten sonra kuvvetlenmesi için doktor on, on beş gün yatakta kalmasını tavsiye ettiği takdirde çocuk yemeğini güzel yer ve tamamen istirahat ederse çabuk düzelir; fakat aksi takdirde hem kendisi sinirlenir, hem de anne güç vaziyetle karşılaşır. Çocuğun kendini unutması, yemeğini yemesi için ona yattığı yerde sevdiği bir meşguliyet bulmalı. Ekseriyetle annelerin fazla şafkatinden doğan fazla alâkaları, çok oyuncaklar, heyecanlı oyunlar ve masallar çocuğun nekahat devrini kısaltmaktan ziyade uzatır .

Çocuk asabileştiği ve ateşlendiği zaman hemen hararetini alıp icap ederse doktoru çağırmalı, yahut da vücudunu ispirto ile uğmalı ve soğuk bir şey içirip uyutmalıdır.

Eğer çocuk eğlendirilecek bir şekilde sıhhat alâmeti gösterirse yerinde rahatını temin edip kendi kendine meşgul edecek bir eğlence bulmalı.. Hiç bir zaman çocuk iyileşti diye odanın hastalık zamanındaki intizam ve temizliğini ihmal etmemeli. Odada fazla süslü eşya, perde bulundurmamalı , ve pencerelere siyah perde koymalıdır...

Çocuğun yatağı tek,düz,sade ve hastahanedeki yataklar şeklinde olmalı ve mümkünse her gün

değişmelidir. Üç yastık olmalı, birisi yatakta, bulunmalı, ikisi de karyolanın baş ucundaki san dalya veya masa üzerine konup icabında yatakta oturduğu zaman kullanılmalı.

Hafif ve üzeri beyaz çarşaflı battaniye yatağı muntazam tutar. Çocuğun karyolasının yerini oda içinde sık sık değiştirmeli ve mümkün olduğu kadar zıyanın doğrudan doğruya gözüne gelmesine mani olmalıdır.

Açık renkli, temiz bir tepsi çocuğun hem yemeğini yemesine, hem de üzerine oyuncaklarını dizmesine hizmet eder. Fakat çocuğa oyuncak alırken yaşını nazarı itibara almalı; hem de sıhhatte olduğu zamandan daha basit oyuncaklar almalıdır Nekahatteki çocuğunuzun düşünüş itibarile sıhhatli zamanından iki yaş daha küçük olduğunu farzediniz. Nekahetteki çocuk için eğlence istirahat ve serbestliktir. Çocuğa bu devirde hiç bir şey öğretmeye, yahut ta güç bilmeceler söylemeye kalkışmamalı. Dört yaşından on dört yaşına kadar nekahatteki çocukları oyalamak için vereceğimiz şeyler :

Kurşun kalemi, boyalı kalem, mecmua, defter, resimli kitaplar, resimli mikâplar, hurufat ve yatakta oynanacak oyuncaklardır. Kitapların ve oyuncakların çocuğun ellerini yoracak derecede büyük ve ağır olmaması lâzımdır. Fakat bunlar çocukların yaşlarına göre intihap edilmelidirler. Meselâ on yaşında bir çocuğu hasır örgüsü yapılacak sazlar alâkadar edebilir. Çünkü muayyen bir modele göre renklerini birleştirir,halbuki bu beş yaşındaki bir çocuğa zevk vermez. Sonra dikişle birleştirilecek kartonlar yeni dikişe başlayan çocuklar için bir eğlence mevzuudurlar. Bunun gibi, otomobil, tayyare, bisiklet gibi oyuncaklar yedi yaşındaki bir erkek çocuğa ne büyük zevk verir. Oda takımı, çay takımı, çamaşır ütü takımları oyuncakları küçük kızları çok meşgul eder. Bina ve mozayık blokları da erkek çocukların eğlencesidir.

Verilen oyuncakların uzun zaman kalmamasına, sık sık çocuğun meşguliyetini değiştirmeye ehemmiyet vermelidir. Oyuncakların muntazaman yerleştirilmesi için odada ayrıca dolap bulundurmalı; odayı ve çocuğun yatağını karışık tutmamalıdır.

Çocuğun hiddetlenmesine, yorulmasına, heyecanlanmasına aslâ meydan vermemeli;on ve on dört yaşındaki çocukları resimli hikâye kitapları çok alâkadar eder; fakat bu gibi kitapların bilhassa eğlenceli olmasına dikkat etmelidir. Çocuğun odasındaki ışığın üzerini bir bezle kapamalı ve yanına da ayrıca bir elektrik lâmbası koymalıdır. Çocuğun yemek tepsisine keten ve pamuk örtüler ve peçeteler yerine muhtelif eğlenceli resimli kâğıt örtü ve peçete knllanırsak çocuğa daha cazip görünür.

Çocuğun yemek zamanından yirmi dakika evvel elleri ve yüzü yıkanmalı ve yemek gelinceye kadar yatağında uzanmalıdır. Yemeğini gayet az miktarda ve eyi pişmiş olarak temiz bir tepside getirmeli ve hiç bir zaman çok yemek getirmemelidir. Aynı zamanda yemeğin sıcak olması lâzımdır, soğuk yemek tepsinin intizamsızlığı kadar iştahayı keser.

Yemeği üzeri peçete ile örtülmüş olarak odaya getiriniz ve tepsiyi çocuğun oyuncaklarını koyduğu yatak tepsisine koyarak önüne koyunuz ve mümkün olduğu kadar sakin ve neş'eli hareket ediniz ki aşabileşip iştahasını kaybetmesin..,

Ihsan Nuri

KIZIL İRMAK

• • • • ŞİİRLER • • • •

20 kuruş

Muharrem Zeki

DÜNKÜ ÇOBAN

o o o o o ŞİİRLER o o o o o

20 kuruş

Onaltıncı Asırda Yaşamış Bir Türk Müverrihi ve Süveyş Kanalı

(12 nci sahifeden devam)

«Nagâh elsinei - nâsta mezkûr ve beynelenam maruf ve meşhur oldu ki halen bir âlemi - cedid zahirü - bedid oldu ki siati - eknafta rub'u - meskûna muadil ve kesreti - sükkânda kutru - mamuna galip değilse bari mümasildir. İlâ hazel'an bu diyardan bir fert ana ermiş değil ve ismü - resminden fileümle haber vermiş değil.

«Ahbarı - mezbureyi müştemil ve rivayatı - mesfureyi muhtevi ve mütekeffil Kütübü - mubdese badetterceme vet-tefsir alâtarikil - icmal tahrirü - tastir olundu».

Emir Mehmet bin Hasanüssuudi bundan sonra, Hindi-garbi adı verilen bu yeni kıtayı keşf ettiren sebepleri araştırıyor; bunun, şarkın zengin memleketlerine ulaşmak için yeni yollar aramak zaruretinden doğduğunu görüyordu. O zaman gözlerini Türkiye İmparatorluğu haritasına çeviriyordu. Gözleri bir noktada saplanıyordu: Süveyş berzahı!

Sonra, onaltıncı asırdaki Türk İmparatorluğunun kudret ve şevketini düşünüyor, içi ümit ile dolu, Hindi-garbi tarihine şu satırları ilâve ediyor, üçüncü Murada, kıymetine değer biçilemiyen tavsiyelerde bulunuyordu: « Fakiri - pürtaksir eder: beharı - azimi sultaniyeden bir katre sarfolunsa akalli - zamanda bahreynin mabeynini vasla imkân olurdu. Hususâ mevzii-mezburda ki sâbıka müstamel ôla ve su akdığı yere yine akmak meşhur mesel ola minbâdin makarrı - saadet ve mahalli - seriri - saltanatı - Konstantiniyei - mahmiyeden sefainü - amayir tertip idüp bahri - kalzeme irsal ve sevahili - haremeyni hıfzı - harasete mecal olurdu ve zamanı - kalilde hüsnü - tedbir ile ekseri benadiri - Sendü Hindi zaptu - teshir ve küffarı - bednihadı ol kuturdan tardu - ib'ad idüp nefaisi - Sendü - Hind ve nevadiri - Habeşü - Sudan ve tühafı - Hicazu - Yemen ve lü'lüü - Bahreyn ve dürrü - Aden cüz'ü - amel ile payıtahta vasıl olmaya imkân olurdu.»

Sokullunun Don – Volga kanalı teşebbüsü nasıl akim kaldı ise Emir Mehmet bin Hasanüssüudinin Süveyş için yazdığı bu satırlar da okunmadı. Çünkü Üçüncü Murat pek mühim devlet işleri ile meşguldü: Oğlu Üçüncü Mehmedin elli beş gün süren sünnet düğününü yaptırıyordu.

Bu düğünlerden de gelecek makalemde bahs edeceğim.

Ömrümde Sükût

CAHİT SITKI'nın Şiirleri

Tevzi merkezi :

Sühulet Kütüphanesi

Beynelmilel Kadınlar Konferansı

(14 üncü sahifeden devam)

Fransada başlıca iki feminist teşkilâtı vardır: Kadınlar Birliği ve Kadınlar Ligue'i. En küçük kasabalarda ve köylerde bile şubeleri vardır. Bunlarla temas etmek, henuz mahrum oldukları siyasî ve belediye haklarına malik cenebi kadınlarla kendilerini görüştürmek için bu turneler tertip edilmişti.

Ziyaret ettiğimiz mahallerin belediye hey'etleri tarafından da kabul edildik, ve hepsinin prensip itibarile davalarımıza taraftar olduklarını gördük. O kadar kuvvetli bir mevcudiyet gösteren Fransız kadınlarını buhaklardan mahrum bırakmakta hiç bir mantık yoktur. Hatta bu haklarını reddeden Ayan Meclisinde bile pek hararetli taraftarları vardır. Fakat aleyhtar olanlarda başka memleketlerde de evvelce olduğu gibi – şu korku hüküm sürüyor: siyasî muvazenenin bozulması. Her fırka, kadınlar rakîp fırkaya rey verir diye korkuyor. Halbuki şimdiye kadar hiç bir memlekette kadınların rey vermesile fırkaların muvazenesi bozulmamıştır. Fransız Kadın Birliği reisi Mme. Brumschwieg diyordu ki: «Kadınların siyasî fırkalarla alâkası azdır. Ben ictimaî müesseselerle işe başladım ve ancak bu faaliyetimin daha müessir olması içindir ki siyasî hukuk isteyenlere iltihak ettim. Kadınların başlıca faaliyet sahnesi içtimaî yardım ve sulh mes'eleleridir.»

Şık ve zarif bir kemer!

...J. Roussel de!

Başka yerde satılanla aynı fiatta fakat daha iyi.

Hafif, yumuşak ve şık olan J. Roussel kemeri, vücuda matlup tenasübü ve güzel hututu vermekle beraber giydiğiniz elbiseleri de kıymetlendirir.

İnce ve dayanıklı elâstiki bir trikodan mamul olup vücudünüzü bir eldiven gibi kalıplaştırır. Bu hakiki Paris kemeri sonderece pratik ve altı aylık teminatla satılmaktadır.

Kemerin bir az eskidiği gün hususi servisimiz cüz'i bir ücret mukabilinde temizlemeğe ve yeni bir hale ifrağa amade bulunmaktadır.

Hakiki bir zarafet şaheseri olan 35 santimetro yüksekliğinde güzel sentürlerimiz vardır. Fiatı 15 liradır.

El ile yapılmış güzel dantelâdan
J. ROUSSEL
" Sutiyen gorj'ları "
matlup hutut ve tenasübü temin edecektir.

Yalnız, Beyoğlu'nda Tünel meydanında 12 İstiklâl caddesi 385

J. Roussel (Paris)

mağazalarında satılır.

PARIS : 166, Bd Haussmann

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: **AHMET CEVAT**

Adres: Dilsizzade Hanı, No. 1-2

Telefon: 24118

MUHİT Neşriyat Limited Şirketi tarafından neşrolunur.

MUHİT'e abone olmak şartları

	Türkiye için	Ec. memleketler için
Seneliği	240 Kr.	350 Kr.
Altı aylığı	120 Kr.	200 Kr.

KÖY HEKİMİ

(7 nci sahifeden devam)

Doktor watt muayenehanesinde bir saat daha oturdu. Dudaklarında müphem bir tebessüm vardı. Hepsi onu, gûya kendi seviyelerinde mühim bir şahsiyet imiş gibi karşılamışlardı. Belki de bazı hayırlı işleri olmuştu. Acaba bu şeref, hastaları kendisine muhtaç oldukları için terekki yoluna arkasını çevirdiği günün mukâfatı mıydı?

Mırıldandı: – Başka türlü hareket edemezdim ki... Bunun hikmetini Allah benden iyi bilir. Şimdi bu ziyafete nail oldum.

Telefon çaldı. Cevap verdi ve dinledi:

— Doktor, Seefey'nin evine geliniz. Bizim hanım pek ağır...

Otomobili hareket ettirirken önündeki on millik yolu gözünün önüne getirdi, fakat gece seferini düşünmek artık kendisini korkutmuyordu. Kendisini adeta gençleşmiş hissetti. Tâli yardım ederse bir çok sene daha çalışmaya devam edebilecekti. Müstakbel mesai senelerine karşı adeta gençliğindeki gibi bir istek hissetti. Kendisine muhtaç olanlara elinden geldiği kadar yardım edeceği seneler... Başını kaldırdı. Yıldızlar pek parlak, pek yakın görünüyorlardı...

Yaşamak isteyen hastaları gûya kendisine hitap ediyorlarmış gibi:

— Bir az zaman daha, dedi. Sonra Allahın emri yerine gelir.

Uzun bir masa, kendisine çevrilmiş yüzler, çalışmasından bahseden hâzık yeğeni gözünün önüne gelince ilâve etti:

— Çok şükür...

Gideceği evin önüne gelmişti. Gecenin karanlığında çerçevelenen sarı murabbaı görünce kapının açıldığını anladı.

O ânde, otomobilin ışıklarını gören birisi dönüp haykırdı: – Müjde! Doktor geldi!

Fihrist

Sahife

Edebiyat, San'at, Lisan:

İnkılâp Edebiyatı (Yaşar Nabi) 2
Türkçede nisbet anlatan şekiller (Ahmet Cevat) 8
Bir derleme denemesi (Reşat Ekrem) 15
Edgar A. Poe (Muzaffer Reşit) 22
Thomas Carlyle (İbrahim Hoyi) 33
Sönmeyen ateş 38
Yeni eserler arasında 38

Tarih sahifeleri:

Bir müverrih ve Süveyş kanalı (Reşat Ekrem) 10

Hikâye, Tiyatro, Seyahat:

Köy hekimi (1) (Katharine Taylor) 4
Döner namaz (Halit Ziya Uşşaki Zade) 17
Kaybolan saadet (Olive Schreiner) 20
Onaltı kulaç derinlikte (1) (Eustace L. Adams) 24
Küçük Garp şaheserleri (Vasfi Mahir) 30
Su sineği (Henri Duvernois) 35

Tefrika:

Alis'in sergüzeştleri (L. Carrol) 37

Şiirler ve Nesirler:

Baharı Getiren (Yaşar Nabi) 1
Hava şehitlerinin aziz ruhuna (Emin Halil) 3
Dünden bugüne (Feyzi Kutlu) 16
Sen (Vahdet Gültekin) 18
Kara koyun su içmedi (Vasfi Mahir) 19
Garipseme (İsmail Safa) 21
Şiirler 28
Ağaç günü (Niyazi Sabri) 31
Kim Bilir? (Atiye Sevinç) 36

Kadın Sahifeleri:

Beynelmilel kadınlar konferansı (Seniha Sami) 13
Şarkta Türk kadını 32
Fırçaların muhafazası 39
Yazlık elbiseleri temizlemek (3) 40
Yeni Modeller 42
Nekahat devrinde çocuk (2) (Bedriye Mustafa) 44

(1) American Magazine (2) Parents, Magazine
(3) Goodhouse Keeping
Kapak Pictorial Peview'den

İmtiyaz sahibi: **Çanakkale Mebusu AHMET CEVAT** *Neşriyat Müdürü:* **REŞAT EKREM**

İstanbul - SEBAT Matbaası